

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Cesta k moci Saddáma Husajna

Veronika Chupíková

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

Cesta k moci Saddáma Husajna

Veronika Chupíková

Vedoucí práce:

Mgr. Veronika Sobotková, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, květen 2020

.....

OBSAH

ÚVOD	1
1 DĚTSTVÍ	3
1.1 Politická situace	3
1.2 Původ	4
1.3 Vyrůstání na vesnici	6
1.4 Odchod do Tikrítu.....	7
2 VSTUP DO STRANY BAAS	8
2.1 Politická situace v 1. polovině 50. let	8
2.2 Strana Baas	10
2.2.1 Založení a ideologie	10
2.2.2 Strana Baas v Iráku.....	11
2.3 Důvody vstupu Saddáma do strany	12
3 PRVNÍ KARIÉRNÍ POSTUP SADDÁM VE STRANĚ	13
3.1 Svržení monarchie	13
3.2 Irák za vlády Qásima	15
3.3 Účast Saddáma na atentátu na Qásima	16
3.4 Život v exilu.....	19
4 NÁVRAT DO IRÁKU	22
4.1 Strana Baas se dostává dočasně k moci	22
4.2 Vláda bratrů Árifů.....	23
4.3 Pobyt ve vězení a opětovný vzestup strany Baas.....	24
4.4 Baasistický puč	27
5 SADDÁMŮV POSTUP V AL-BAKROVĚ REŽIMU	27
5.1 Konsolidace moci strany Baas.....	28
5.2 Odstranění odpůrců.....	29
5.3 Znárodnění ropného průmyslu.....	31
5.4 Saddám a řešení kurdské otázky	32
5.5 Modernizace země	33

5.6 Mezinárodní působnost.....	34
5.7 Vytváření kultu osobnosti a převzetí moci	36
ZÁVĚR.....	38
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	41
RESUMÉ.....	45
SEZNAM OBRÁZKOVÝCH PŘÍLOH.....	46
OBRÁZKOVÉ PŘÍLOHY	48

ÚVOD

Saddám Husajn patří k nejvýznamnějším osobnostem 20. a 21. století nejen na Blízkém východě ale i v celém světě. Hlavním cílem mé práce je vylíčit mládí Saddáma Husajna, jeho kariérní postup a politický význam před nástupem k moci, přičemž převzetí prezidentského úřadu považuji za ukončení této etapy. Práce současně analyzuje vlivy působící na jeho vzestup a politickou situaci v daném období.

Je velmi těžké zpracovat téma nástupu Saddáma Husajna k moci, neboť ve své práci jsem byla odkázána pouze na sekundární zdroje. Je napsáno mnoho knih a studií o Saddámově životě, kultu osobnosti a způsobu vlády, avšak je velmi obtížné posoudit pravdivost u některých událostí, nalézt skutečně hodnověrné údaje a rozlišit mezi skutečností a tradovanými historkami. Na jednu stranu se setkávám s oficiálními životopisy sepsané za jeho vlády, které nám předkládají silnou propagandu Saddámovi osobnosti a také další uměle vytvořené historky Saddámovými spolupracovníky. Naprosto stejně si počínali i jeho odpůrci. Jeho osobnost je obklopena vykonstruovanou realitou, a to jak z řad jeho příznivců, tak odpůrců.

Práce je rozdělena podle Saddámových životních etap a v každé kapitole je na začátku nastíněna politická situace v daném období, která se prolíná se Saddámovým postupem k moci.

V první kapitole je stručně popsána politická situace v období narození Saddáma Husajna, abych čtenáři nastínila, jaká panovala atmosféra v nově vzniklém státu. Krátce zmiňuji vládní období krále Fajsala I., Gházího a Fajsala II. a vztah Iráku k Velké Británii. V druhé části kapitoly se již věnuji pouze osobě Saddáma Husajna a jeho původu a dětství.

Druhá kapitola je zaměřena na období, kdy se Saddám stává baasistou. První podkapitola popisuje 50. léta v Iráku a důležité politické události, jako byl vstup

do Bagdádského paktu a Suezská krize. Další podkapitola se věnuje straně Baas, jejímu vzniku, ideologii a také její šíření za hranice až do Iráku a vznik irácké pobočky strany. V poslední části jsou rozebrány důvody vstupu Saddáma Husajna do strany a jeho politické vnímání v daném období.

Třetí kapitola nese název První kariéerní postup Saddáma ve straně. První polovina kapitoly se věnuje svržení monarchie v roce 1958 a vládě Abd al-Karíma Qásima, kdy jeho způsob vlády vedl k nezdařilému baasistickému atentátu na jeho osobu. Je zde popsána Saddáмова úloha při atentátu a jaké plynuly důsledky účasti na něm, jako byl jeho útěk do Sýrie a Egypta, kde musel strávit určitou část svého života.

Ve čtvrté kapitole je rozebráno období prvního baasistického převratu v roce 1963 a svržení Qásima. Dále je zde věnována podkapitola prezidentování Abd as-Saláma Árifa a jeho bratra Abd ar-Rahmána Árifa, kdy při vládě prvního z nich byla strana Baas odsunuta do pozadí a ztratila moc. Další podkapitola popisuje opětovný vzestup strany Baas, který je silně spjat s vývojem a postupem Saddáma Husajna v ní, proto je toto téma spojeno a popsáno v jedné podkapitole společně.

V poslední páté kapitole se nacházíme již v období, kdy byla strana Baas u moci a prezidentem se stal Ahmad Hasan al-Bakr. Kapitola je uspořádána podle Saddámových jednání a postupů při upevňování moci, které ho dovedly do postu prezidenta Irácké republiky.

1 DĚTSTVÍ

1.1 Politická situace

V období narození Saddáma Husajna v roce 1937 již existoval nezávislý Irák, který vznikl z tří bývalých provincií Osmanské říše. Jednalo se Bagdád, Mosul a Basru.¹ I přesto, že nyní mluvíme o nezávislém Iráku, byl těsně svázaný s Velkou Británií, která stála za rozpadem Osmanské říše a podle dohod zvaných Sykes-Picot² Irák připadl pod britskou sféru vlivu.³ Po vzniku Iráku proběhlo několik povstání proti Velké Británii, neboť Iráčané pociťovali silnou závislost na ní a také se cítili bez vlastního sebeurčení. Britové si byli vědomi špatné situace, a proto v roce 1921 po masovém povstání byla ustanovena lokální irácká vláda a do čela dosadila Velká Británie emíra Fajsala, syna šarífa Husajna, který byl známý jako vůdce arabského povstání proti Osmanské říši.⁴ Nové Irácké království ale stále musel uznávat Velkou Británii jako mandátní mocnost, svěřit jí zahraniční politiku a finance. Britové také zřizovali vojenské základny na území Iráku jako záruku zajištění svého vlivu a postavení v zemi. Fajsal se tedy stal prostředníkem mezi západem a Iráčany. Za jeho vlády proběhlo nespočet povstání nespokojených obyvatel. Obyvatelé se stále cítili bez národní identity a snažili se o svržení stávající monarchie.⁵

Sadám Husajn se narodil do období vlády krále Gházího, který nastoupil na trůn po smrti jeho otce Fajsala v roce 1933. Ghází byl mladý a občas zanedbával jeho povinnosti na úkor zábavy.⁶ V určitých situacích však zastával protibritské názory a za to byl jako jediný hášemitský vládce v Iráku uznáván. Zemřel při autonehodě v roce 1939. Proto musel na trůn nastoupit jeho syn Fajsal II. ve svých

¹ KAMYAR, A.: *From Pan-Arabism to Saddam Hussein's Cult of Personality: Ancient Mesopotamia and Iraqi National Ideology*, s. 8.

² Dohody nesou jméno podle jejich hlavních vyjednávačů: Marka Sykese (1879-1919), britského diplomata a člena Konzervativní strany a Françoise Georges-Picota (1870-1951), francouzského politika a bývalého generálního konzula v Bejrútu.

³ PALONCY, E.: *Irák*, s. 7.

⁴ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 43.

⁵ PALONCY, E.: *Irák*, s. 9–10.

⁶ MARR, P.: *The Modern History of Iraq*, s. 40.

pěti letech. Regentem se stal princ Abd al-Iláh.⁷ Výraznou politickou osobou v tomto období byl Núrí as-Saíd⁸, který se stal několikrát ministerským předsedou a tento post zastával také při jmenování mladého krále. V Iráku panovalo podezření, že za nehodu krále Gházího mohli Britové.⁹ Lidé neustále demonstrovali proti Velké Británii a nakonec donutili k demisi ministerského předsedu Núrí Saíd, jelikož zastával politické názory souznící s politikou Velké Británie. Jeho nástupcem se stal sympatizant nacistického Německa Rašíd Alí al-Kajlání.¹⁰ V Iráku panovala nacionalistická a protibritská nálada. Lidé se domnívali, že vítězství Německa jim pomůže vymanit se z nadvlády Velké Británie a vypudit ji z Blízkého východu. Tyto nálady vyústily v povstání v roce 1941 v čele s Rašidem Alím. Záminkou byl výsadek britských vojsk na irácké území. v dubnu 1941. Rašíd Alí označil jejich čin za okupaci Iráku a zahájil útok na britské vojenské základny v Bagdádu.. Žádal také Německo o pomoc. Ti však měli problémy na východní frontě, proto na žádost neodpověděli a Velká Británie porazila vojsko Rašída Alího. Ten utekl do zahraničí se svými spolubojovníky a zbylí povstalci byli uvězněni či popraveni.¹¹

1.2 Původ

Saddám Husajn se narodil v chudé vesnici al-Audžá nedaleko Tikrítu, Město je známé jako rodiště legendárního vojevůdce Saladína, který táhl proti křižáckým výpravám a dobyl zpět Jeruzalém . Al-Audžá se nachází severně od Bagdádu v centrálním Iráku.¹² Ve 30. letech Iráčané měli své druhé jméno podle otce, či rodného místa. Saddám se rozhodl si přisvojit druhé jméno at-Tikrítí, neboť jeho vesnice neměla žádný význam v irácké společnosti oproti známému městu Tikrít.¹³ O vesnici al-Audžá se vědělo, že je sídlem lupičů. Jediná obživa pro obyvatele byla

⁷ Abd al-Iláh (1913-1958) byl synem šarífa Husajna, krále Hidžázu.

⁸ Núrí as-Saíd (1888-1958) absolvoval vojenskou akademii a školu pro vyšší štábní důstojníky v Istanbulu. Za války byl zajat Brity a s jejich pomocí se dostal do hnutí usilující o odtržení arabských zemí. V roce 1923 se stal ministrem obrany a 1931 předsedou vlády. Citováno PALONCY, E.: *Irák*, s. 14.

⁹ BLACK, E.: *Banking on Baghdad: Inside Iraq's 7000-year History of War, Profit, and Conflict*, s. 309.

¹⁰ PALONCY, E.: *Irák*, s. 17.

¹¹ FATAH H. – CASO, F.: *A Brief History of Iraq*, s. 177.

¹² BALAGHI, S.: *Saddam Hussein: A Biography*, s. 2.

¹³ ABURISH, S. K.: *Saddam Hussein: The Politics of Revenge*, s. 10.

práce na polích, nebo sloužit v tikrítských domácnostech. Za takovou práci si lidé vydělali pouze na každodenní přežití, proto se někteří z nich uchýlovali k přepadávání a pytláčení.¹⁴

Přesný datum narození budoucího iráckého prezidenta nevíme, jelikož se na vesnicích nezaznamenávalo narození každého dítěte zvlášť. Většinou se pro všechny děti narozené ve stejné vesnici ve stejný rok uvádělo jednotné datum. Některé zdroje tvrdí, že si Saddám přisvojil datum narození svého přítele Abd al-Karíma aš-Šajchlího, tedy 28. dubna 1937.¹⁵ Není vyloučeno, že se narodil o dva roky dříve či později. Důvodů, proč si Saddám své narození upravil, je více. Pokud se narodil o dva roky později, tak se chtěl věkově vyrovnat své manželce Sadžidě, která se narodila v roce 1937. Ve společnosti se nahlíželo na mladíka, který se ožení se starší ženou, nepříliš dobře. Další důvod byl, že se chtěl udělat starším, aby měl větší prestiž ve straně Baas. Nicméně svůj oficiální datum narození 28. dubna 1937 učinil v roce 1980 národním svátkem.¹⁶

Nepřesné informace jsou také uváděny o jeho otci. Jeho jméno bylo Husajn al-Madžíd. Mladý Saddám ho nikdy nepoznal. V Iráku o něm kolovalo plno legend. Podle některých ho zabili banditi či rodina Subhy, Saddámovy matky. Některé zdroje tvrdí, že zemřel přirozenou smrtí, nebo odešel od rodiny sám.¹⁷ V Iráku je velmi populární historka, že Subha byla vesnická prostitutka a Saddám nemanželské dítě. Avšak za takovou pomluvu byli viníci za Saddámovy vlády tvrdě trestáni. Subha Tulfa pocházela z kmene Abú Násir, který se později stal velmi významný v politice Irácké republiky. Dítě porodila v chatrči svého bratra Chajrulláha Tulfy. Pojmenovala ho Saddám. Kvůli a špatné finanční situaci nemohla dítě vychovávat sama, proto byl Saddám poslán do Tikrítu ke svému strýci Chajrulláhovi.¹⁸ Význam jména Saddám je „ten, kdo vzdoruje“¹⁹ Jméno Husajn získal po svém otci.²⁰

¹⁴ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 34

¹⁵ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 34–35.

¹⁶ ABURISH, S. K.: *Saddam Hussein: The Politics of Revenge*, s. 10–11.

¹⁷ SIMONS, G.: *Iraq: From Sumer to Saddam*, s. 237.

¹⁸ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 34–36.

¹⁹ RENFREW, N. M.: *Saddam Hussein*, s. 23.

²⁰ ANDERSON, D.: *Saddam Hussein*, s. 10.

1.3 Vyrůstání na vesnici

Chajrulláh byl vojenský důstojník a arabský nacionalista. Měl vysoké postavení a uznání ve společnosti. Hrál významnou roli v Saddámově dětství. Avšak Chajrulláh se připojil do protibritského povstání vedeného Rašidem Alím a podporovaného nacistickým Německem v roce 1941. Toto povstání bylo poraženo Brity a všichni zúčastnění členové museli uprchnout ze země, nebo byli zatčeni a uvězněni.²¹

Chajrulláh byl odsouzen na pět let do vězení. Pro Saddáma tato událost znamenala návrat do rodné vesnice. Jeho matka se mezitím vdala za Hasana al Ibrahíma, svého bratrance. Rod Ibrahímu měl na vesnici špatnou pověst. Byli považováni za lupiče. Celé okolí je nenávidělo a Saddámově matce přinesl tento sňatek společenský pokles. Proto měl Saddám také problém najít si kamarády. Děti se mu posmívaly, že nemá žádného otce. Často se s nimi pral a s sebou nosil železnou tyč na obranu. S násilím se setkával i ve svém domově. Jeho nevlastní otec nechodil pro rány daleko.²² „Hasan lhář“, jak se mu na vesnici přezdívalo, mlátil Saddáma klackem namočeným v asfaltu a bavil se tím, jak mladý hoch poskakuje a vyhýbá se ranám.²³ Oba rodiče nutili Saddáma k loupežím a práci v kavárně. Také mu nedovolili navštěvovat školu. Saddám na Hasana v pozdějších letech vzpomínal jen ve zlém.²⁴

Saddámovo dětství v rodné vesnici bylo pro mladého kluka velmi obtížné a bolestivé. Byl fyzicky napadán jak od svých vrstevníků, tak od členů rodiny, proto se již jako malý musel naučit bránit.²⁵ Tyto události hrály roli ve vytváření Saddámovy osobnosti. Avšak je známo, že ve stejném období Saddám prokazoval také známky agresivity. Tyč, kterou nosil na obranu, často nechal rozpálit v ohni a poté ji vrazil do jakéhokoli zvířete, které potkal a rozpůlil ho vedví.²⁶ Celé jeho dětství bylo doprovázeno násilím páchaným na něm samotném či jím samým.

²¹ ABURISH, S. K.: *Saddam Hussein: the politics of revenge*, s. 31–30.

²² COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 39–40.

²³ BULLOCH, J. – MORRIS, H.: *Saddam's War*, s. 31.

²⁴ BALAGHI, S.: *Saddam Hussein: A Biography*, s. 3–4.

²⁵ Saddám Husajn: *Džadal fi-l-hajjât wa ba'ad al-mamát, Al-Jazeera*.

²⁶ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 9.

Možná proto našel zalíbení a obdiv v praktikách, které byly provozovány ve vězení za jeho vlády.²⁷

1.4 Odchod do Tikrítu

V roce 1947 byl Chajrulláh propuštěn z vězení. Tato událost byla klíčová v mládí Saddáma. Desetiletý chlapec s radostí utekl zpět do Tikrítu i přes námitky otčima, kterému se nelíbilo, že přichází o svého sluhu. K útěku ho přemluvil Chajrulláhův syn Adnán, který se stal nejlepším přítelem Saddáma v dospívání a později ho Saddám jmenoval ministrem obrany.²⁸ Saddám později tuto událost popisoval velmi dobrodružně a čas od času se tato historika měnila. Tento odvážný čin označil v jednom z jeho životopisů jako: „první Saddámovu vzpouru“.²⁹ Kdyby Saddám nikdy neutekl, je pravděpodobné, že zůstane jen vesnickým primitivem, který se věnuje loupežím jako jeho nevlastní otec.³⁰

Chajrulláh se po propuštění z vězení stal ještě více zapšklým proti tamnímu režimu. Byl zbaven vojenské hodnosti a stal se učitelem ve škole. Saddám ve svých deseti letech začal navštěvovat tikrítskou školu. Nepatřil k premiantům třídy. Stále vymýšlel žerty, jak zabavit spolužáky. I přes zaostalost oproti ostatním žákům Saddám základní školu dokončil v roce 1955.³¹

Ve stejný rok se s Chajrulláhem a Adnánem přestěhoval do Bagdádu do obytné čtvrti Karch, kde oba chlapci nastoupili na střední školu a o dva roky později Saddám vstoupil do strany Baas.³²

²⁷ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 40.

²⁸ MYERSON, D.: *Krev & sláva: nejkřutější diktátoři v dějinách*, s. 219.

²⁹ MATAR, F.: *Saddam Hussein: The Man, the Cause and the Future*, s. 31.

³⁰ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 47.

³¹ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 18.

³² MYERSON, D.: *Krev & sláva: nejkřutější diktátoři v dějinách*, s. 220.

2 VSTUP DO STRANY BAAS

2.1 Politická situace v 1. polovině 50. let

Irák v 50. letech byl plný nacionalismu a nových rivalských politických uskupení. V roce 1950 Núrí as-Saíd sestavil svou jedenáctou vládu. Opět se orientoval spíše na zahraniční politiku než na domácí problémy.³³ Hospodářství od 2. světové války stále stagnovalo a i samotná vláda si byla vědoma, že se situace musí změnit. V Iráku již delší dobu panovala nespokojenost s politikou Iraq Petroleum Company, z níž stát dostával pouze 20 % celkového zisku. Kvůli obavám ztráty působnosti v Iráku navrhla tato společnost novou smlouvu, při které by byl zisk rozdělen rovným dílem. Po uzavření smlouvy s ropnou společností Iraq Petroleum Company se Irák stal po druhé světové válce konečně hospodářsky soběstačným.³⁴ Příjmy vlády z naftového průmyslu činily v letech 1935–1949 okolo 2 000 000 dinárů ročně, ale v roce 1953 stoupl na 51 340 000 dinárů.³⁵ Monarchie měla možnost získat si přízeň iráckého obyvatelstva, avšak investice vložila do dlouhodobých projektů nebo je rozdělila mezi úzký kruh přátel namísto nezbytných sociálních a zemědělských reforem.³⁶

Král Fajsál II. se stal plnoletým a nastoupil na trůn v květnu 1953. Núrí as Saíd zastával post ministra obrany a nechal se jmenovat vrchním poradcem krále. Rok 1953 byl pro Irák velmi uvolněný, jelikož vláda Muhammada Fádila al Džamáliho zrušila stanné právo, uvolnila cenzuru tisku a povolila činnost některým zrušeným politickým stranám. Avšak vláda musela podat demisi kvůli velké kritice za nezvládnutí řešení důsledků povodní v daném roce. Narychlo sestavená nová vláda přežila jen necelé tři měsíce.³⁷ Volby v roce 1954 byly považovány za nejdemokratičtější a Núriho strana získala méně jak polovinu křesel. Avšak nikdo nebyl schopen sestavit kabinet, takže se na žádost korunního prince do

³³ PŘEBINDA, P.: *Cesta k soudobému Iráku: Núrí as-Sa'íd a dějiny irácké monarchie (1920-1958)*, s. 112.

³⁴ PALONCY, E.: *Irák*, s. 53–54.

³⁵ Tamtéž s. 55.

³⁶ PONÍŽILOVÁ, M.: *Irák*, s. 67.

³⁷ PŘEBINDA, P.: *Cesta k soudobému Iráku: Núrí as-Sa'íd a dějiny irácké monarchie (1920-1958)*, s. 112–115.

situace vložil opět Núrí as-Saíd, aby problém vyřešil. Nicméně vše muselo být dle jeho požadavků. Požadoval rozpuštění stávajícího parlamentu, uskutečnění nových voleb, zrušení politických stran a zavedení cenzury. Všechny jeho požadavky byly splněny po volbách v srpnu 1954 považovaných za nejvíce zfalšované v novodobé historii Iráku. Núrí začal svou 12. vládu a hned rozpustil všechny politické strany včetně své, zakázal 194 novin a časopisů a také vydal tři protikomunistické dekrety. Každý, kdo byl v komunistické organizaci, přišel o irácké občanství a byl vyhoštěn ze země, nebo mohl být dokonce odsouzen k trestu smrti. Dále zakázal shromažďování a určil podmínky, za jakých může být udělena výjimka.³⁸

Jedna z důležitých událostí, která se udála v tomto období, bylo vytvoření Bagdádského paktu v roce 1955. Bagdádský pakt byla organizace regionální obrany. Cílem bylo zničit národně osvobozené hnutí a nedopustit, aby Sovětský svaz a jiné socialistické státy získali vliv na Blízkém východě. Pakt tvořila Velká Británie, Turecko, Pákistán, Írán a Irák. Za Irák Bagdádský pakt podepsal Núrí as Saíd, který již dříve prosazoval spojení levantských zemí s Irákem.³⁹ Jeho projekty nesly název Úrodný půlměsíc a Velká Sýrie. Avšak nově nezávislé režimy v Egyptě a Sýrii pohlížely na Núrího jako na podporovatele imperialistické politiky, který brání nezávislosti země. Takže jakékoli spojení Sýrie s Irákem bylo nemožné, což se utvrdilo později spojením Egypta a Sýrie a vytvořením Sjednocené arabské republiky (SAR).⁴⁰

Podepsání Bagdádského paktu prezentoval Núrí iráckému lidu tak, že vztah s Británií se stane konečně rovnoprávným. Dalším důvodem podepsání byla rivalita mezi Egyptem, který odjakživa soupeřil s Irákem o dominanci v arabském světě.⁴¹

Druhou klíčovou událostí arabského světa v 50. letech bylo znárodnění Suezského průplavu Gamálem Abd an-Násirem. Reakce na toto rozhodnutí egyptského prezidenta byla tzv. trojstranná agrese, tedy agrese ze strany Velké

³⁸ PALONCY, E.: *Irák*, s. 63–64.

³⁹ ASHTON, N. J.: *The Hijacking of a Pact: The Formation of the Baghdad Pact and Anglo-American Tensions in the Middle East, 1955-198*, s. 123-125.

⁴⁰ Sjednocená arabská republika trvala až do roku 1961, kdy Sýrie vystoupila ze svazku. Egypt si název ponechal až do roku 1971. PŘEBINDA, P.: *Cesta k soudobému Iráku: Núrí as-Sa'íd a dějiny irácké monarchie (1920-1958)*, s. 116.

⁴¹ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 18–19.

Británie, Francie a Izraele, jež zaútočili vojensky na Egypt.⁴² Útok byl odsouzen všemi arabskými zeměmi a dokonce i Irácká vláda byla donucena okolnostmi kritizovat tento vojenská zásah i přesto, že podepsáním Bagdádského paktu se zavazovala k vojenské pomoci Britům.⁴³ Suezská krize se silně projevila na situaci v Iráku. Bylo obnoveno stanné právo a veškeré demonstrace byly opět vojensky potlačeny. Irák se v roce 1956 dostal do izolace vůči ostatním arabským státům kvůli nekonečným konfliktům. V tento moment již mnozí predikovali pád stávajícího vládnoucího režimu v Iráku po vzoru Egypta, který se nacházel před převratem ve stejné situaci.⁴⁴

2.2 Strana Baas

2.2.1 Založení a ideologie

Strana byla oficiálně založena v Sýrii v roce 1947. Celý název je Socialistická strana arabské obrody, arabsky Hizbal-Ba^{as} al-^{arabí} al-Ištirákí. Zakladateli strany Baas byli křesťan Mišel Aflaq a sunnita Saláhuddín al-Bitár.⁴⁵ Tito dva syrští učitelé založili v Paříži v roce 1929 politické hnutí a Unii arabských studentů. Po návratu do Sýrie se aktivně věnovali politice. I přesto, že jejich politická agitace měla komunistický nádech, do syrské Komunistické strany nikdy nevstoupili a spíše usilovali o uznání jejich vlastní strany Baas.⁴⁶ Tato nově vytvořená sekulární strana byla založena na třech principech: jednota, osvobození a socialismus. Členové tyto zásady nazývají svatou trojicí. Slovo Baas v překladu doslovně znamená obroda nebo znovuzrození. V této straně má obroda význam revolučního procesu, ve kterém mají být lidé osvobozeni od dřívější kmenové, náboženské či regionální příslušnosti.⁴⁷ Zakladatelé strany nadřazovali arabský původ nad syrský. Avšak prvním hlavním úkolem bylo osvobození se od nadvlády západu, který uměle nakreslil hranice na Blízkém východě podle vlastních potřeb.

⁴² ALDRICH, W. W.: *The Suez Crisis: A Footnote to History*, s. 541–545.

⁴³ DAWISHA, A.: *Iraq: A Political History from Independence to Occupation*, s. 144–145.

⁴⁴ FAROUK-SLUGLETT, M. – SLUGLETT, P.: *Irák od roku 1958: od revoluce k diktatuře*, s. 53.

⁴⁵ SASSOON, J.: *Saddam Hussein's Ba'th Party: Inside an Authoritarian Regime*, s. 16,19.

⁴⁶ SIMONS, G.: *Iraq: From Sumer to Saddam*, s. 234.

⁴⁷ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 20.

Nejprve bojovali proti francouzské nadvládě v Sýrii a později se jejich politické smýšlení zaměřilo na panarabismus a hlásali vytvoření jednotného arabského státu.⁴⁸ Podle Aflaqa bylo nezbytným úkolem strany Baas poskytovat přednášky a shromáždění k edukaci obyvatelstva. Po uznání strany Baas jako oficiální politické strany v Sýrii mezi dny 4.–5. dubna v roce 1947, se členem mohl stát Arab jakékoli národnosti. Strana byla jako první v arabském světě založena na myšlenkách panarabismu. V Sýrii získávala velmi rychle své stoupence, mezi které patřil i šestnáctiletý Háfiz al-Asad, pozdější syrský prezident.⁴⁹ V 50. letech se strana stala populární i v zahraničí a vznikala ve státech jako je Libanon, Jordánsko a Irák.⁵⁰

2.2.2 Strana Baas v Iráku

Ideologie strany Baas se šířila rychle po arabském světě a do Iráku se dostala v druhé polovině 40. let. Zprvu strana působila pouze jako politická skupina tvořená zejména mladými studenty, kteří se seznámili s nově vzniklou stranou při studiu v zahraničí či samotní studenti ze Sýrie studující v Iráku přinesli ideologii strany Baas mezi své spolužáky.⁵¹

Když byla strana Baas oficiálně uznána v Iráku jako politická strana v čele s Fuádem Rikábím, počet členů byl velmi malý, pohyboval se okolo 300. Ostatní političtí představitelé neviděli v této nově vzniklé straně příliš velkou konkurenci, neboť baasistická ideologie působila velmi komplikovaně a nedokázala oslovit tolik lidí. Její socialistický program se křížil s působností komunistické strany. Opírání se o nacionalismus bylo v Iráku obtížnější než v ostatních arabských zemích kvůli různorodosti obyvatelstva. Nacházeli se zde nejen lidé odlišného náboženského vyznání ale také různých národností. I přesto Irák vždy patřil k zastáncům arabského nacionalismu již od svého vytvoření. Také v 50. letech některé politické strany v Iráku měly nacionalistické tendence, které prezentovaly svému lidu odlišně, avšak srozumitelněji než nově vznikající strana Baas.⁵²

⁴⁸ PONÍŽILOVÁ, M.: Strana Baas v Iráku, *Encyklopedie migrace*.

⁴⁹ DEVLIN, J., F.: *The Baath Party: Rise and Metamorphosis*, s. 1397–1398.

⁵⁰ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 21.

⁵¹ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 138–139.

⁵² KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 20–21.

2.3 Důvody vstupu Saddáma do strany

O Saddámovi bylo známo, že během jeho studentských let se několikrát zapojil do protirežimních demonstrací. Po převratu v Egyptě se Saddám nadchnul nacionalismem a arabskou jednotou, kterou Násir prezentoval celému arabskému světu. Již v tomto období si uvědomil, jak ho naplňuje zájem o politiku. V tomto zájmu ho podporoval jeho strýc Chajrulláh. Saddám si mezi ostatními vzbouřenci vybudoval pověst drsného muže. Později se stal vůdce studentských demonstrantů a přizval k nim i mladíky s kriminální minulostí, se kterými poté napadal ostatní s odlišným politickým názorem. V roce 1956 se Saddám začal stýkat se skupinou spadající pod stranu Baas. Byl nadšen, jak skupina tvořená většinou studenty funguje a jaké má názory.⁵³

Do strany Baas vstoupil v roce 1957, avšak ne jako právoplatný člen, ale pouze jako její stoupenec a poté podporovatel⁵⁴ a oficiálním členem se stal až v roce 1959. Nábor do strany v tomto období probíhal pečlivě a členem se uchazeč mohl stát pouze tehdy, pokud prokázal loajalitu vůči straně.⁵⁵ Avšak podle přehledů o členech v 50. letech lze vyvodit, že z počátku rozhodovaly o přijetí do strany spíše příbuzenské vztahy a původ než politické přesvědčení.⁵⁶ Sám uvádí jako hlavní důvod ke vstupu svůj nacionalistický zápal, který spatřoval též ve straně. Avšak ve stejnou dobu se mu nabízelo více nacionalisticky zaměřených stran, které by byly schopny uspokojit jeho očekávání stejně či dokonce lépe. Nejpravděpodobnější důvod vstupu Saddáma do strany Baas byla osoba jeho strýce, který se přátelil s Ahmadem Hasanem al-Bakrem, jenž byl členem strany Baas a později se stal iráckým prezidentem. Někteří členové jeho rodu také vstoupili do nově vzniklé strany. Pro Saddáma byl jeho strýc vzorem již od dětství a od něj převzal nacionalistické myšlení, které mu Chajrulláh vštěpoval při výchově.⁵⁷ Chajrulláhově politických názorech a jeho pohledu na svět

⁵³ ABURISH, S. K.: *Saddam Hussein: The Politics of Revenge*, s. 33–34.

⁵⁴ Takové označení užívala strana Baas ve svém členském uspořádání. Podporovatel musel straně věnovat svůj čas a dokázat jeho snahu sloužit zájmům strany. Poté se mohl stát řádným členem. Doba tohoto procesu většinou trvala pět až deset let. Viz: SASSOON, J.: *Saddam Hussein's Ba'ath Party: Inside an Authoritarian Regime*, s. 46.

⁵⁵ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*. 58–59.

⁵⁶ FAROUK-SLUGLETT, M. – SLUGLETT, P.: *Irák od roku 1958: od revoluce k diktatuře*, s. 125.

⁵⁷ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s 58.

mluví kniha, kterou vydal v roce 1981 pod názvem: *Tři, které bůh neměl stvořit: Peršané, Židé a mouchy*.⁵⁸

Ahmad al-Bakr si byl vědom, že se mu zapálení mladého Saddáma může v budoucnu hodit, proto se mladíka ujal a snažil se ho vést stejnou cestou. Jejich partnerský svazek vydržel velmi dlouho. Po dokončení střední školy se Saddám pokoušel dostat po vzoru svého strýce na vojenskou akademii. Avšak neprošel přijímacím řízením, což bylo pro Saddáma velkým zklamáním, které ho doprovázelo až do doby, kdy mu jeho již zmiňovaný přítel Ahmad al-Bakr, jako prezident Iráku, udělil hodnost generála. Tím pádem si Saddám vykompenzoval selhání a splnil si svůj sen.⁵⁹

3 PRVNÍ KARIÉRNÍ POSTUP SADDÁM VE STRANĚ

3.1 Svržení monarchie

Po Suezské krizi, která měla silný dopad na Irák, již bylo většině arabského světa jasné, že další probritská monarchie bude svržena. Ránou pro Irák bylo spojení Egypta a Sýrie do Spojené arabské republiky 1. února 1958. V tento moment se pro Irák obávaný Egypt dostal mocensky až k jeho hranicím, což bylo nepřijatelné. Lidé v Iráku vyšli opět do ulic a požadoval připojení k SAR, aby naplnili vizi jednotného arabského státu. Núrí as-Saíd začal situaci řešit vyjednáváním s Jordánskem o vytvoření nové federace, což se uskutečnilo 14. února a stát získal oficiální název Arabská federace v čele s Fajsalem II.⁶⁰ A rabská Federace vznikla hlavně z popudu vytvoření SAR, nikdy se však nestala vyrovnaným konkurentem. Lidé nemohli vnímat dvě království vytvořené Brity stejně rovné jako skutečně nezávislé státy jako byl Egypt a Sýrie, které se staly hlavními představiteli arabského nacionalismu.⁶¹

Irácká vláda se v posledních letech potýkala s mnoha problémy a nepokoji, avšak podcenila situaci uvnitř armády, u které nepředpokládala žádnou vzpouru s domněnkou, že armádě panuje naprostá oddanost královskému režimu. Revoluce se

⁵⁸ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 23.

⁵⁹ SHIELDS, CH. J. – KOESTLER-GRACK, R. A.: *Saddam Hussein*, s. 27.

⁶⁰ EPEL. M.: *Iraq from Monarchy to Tyranny: From the Hashemites to the Rise of Saddam*, s.145–146.

⁶¹ FATAH H., CASO, F.: *A Brief History of Iraq*, s. 202.

ujal spolek Svobodných důstojníků⁶² v čele s vojenskými veliteli Abd al-Karímem Qásimem a Abd as-Salámem Árifem.⁶³

Velení se ujal velitel 20. brigády Abd as-Salám Árif. 19. brigáda měla zůstat v záloze a v případě problémů přispěchat na pomoc. Velitelem 19. brigády irácké armády byl generál Abd al-Karím Qásim.⁶⁴ Árif s vojáky vstoupil v noci na 14. července do Bagdádu. Armáda obklíčila v noci královský palác a na nádvoří zastřelili krále, regenta a jejich rodinu i s dětmi a ženami.⁶⁵ Palác poté přejmenovali na Qasr al-Nihájat, Palác konce.⁶⁶ Núrímu se podařilo uniknout v převleku za ženu, avšak později byl dopaden a zabit.⁶⁷

Qásim se stal premiérem v nové republice a Árif ministrem vnitra.⁶⁸ Byla rozpuštěna federace s Jordánskem a také přestali komunikovat se zeměmi Bagdádského paktu, ačkoli z něj vystoupili až v roce 1959. Snažili se o odchod britské armády z Iráku a navázali diplomatické styky se socialistickými zeměmi.⁶⁹

Iráčtí lidé po revoluci byli jako u vytržení, skandovali na ulicích, tancovali, radovali se. Důležitou otázkou bylo však, jak se nová vláda postaví k připojení do svazku Egypta a Sýrie, neboť Svobodní důstojníci některým podporovatelům revoluce přislíbili vstup do SAR za jejich podporu. Dokonce samotný egyptský prezident podporoval svržení irácké monarchie s vidinou, že se připojí k jejich republice. Připojení k SAR očekávala také strana Baas. Kvůli SAR nastal rozkol mezi Árifem a Qásimem, kdy Árif byl pro připojení a Qásim nyní již nebyl tolik přesvědčený a nechtěl, aby se Irák podrobil pod vládu Egypta.⁷⁰ Roztržka mezi Qásimem a Árifem vyústila v září, kdy byl Árif sesazen z funkce zástupce velitele ozbrojených sil, dále

⁶² Záznamy o aktivitách iráckého spolku Svobodných důstojníků po vzoru Egypta můžeme vystopovat do roku 1952. Jednalo se většinou pouze o menší tajné schůzky nespokojených důstojníků. K rozšíření spolku došlo v roce 1955 po vstupu do Bagdádského paktu. Viz FAROUK-SLUGLETT, M. – SLUGLETT, P.: *Irák od roku 1958: od revoluce k diktatuře*, s. 55-56.

⁶³ MARR, P.: *The Modern History of Iraq*, s. 82–83.

⁶⁴ PALONCY, E.: *Irák*, s. 103.

⁶⁵ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 54.

⁶⁶ MYERSON, D.: *Krev & sláva: nejkrutější diktátoři v dějinách*, s. 273.

⁶⁷ PŘEBINDA, P.: *Cesta k soudobému Iráku: Núrí as-Sa'íd a dějiny irácké monarchie (1920-1958)*, s. 124–125.

⁶⁸ FAROUK-SLUGLETT, M. – SLUGLETT, P.: *Irák od roku 1958: od revoluce k diktatuře*, s. 57–59.

⁶⁹ SIMONS, G.: *Iraq: From Sumer to Saddam*, s. 254.

⁷⁰ NISSEN, H. J. – HEINE, P.: *From Mesopotamia to Iraq: A Concise History*, s. 155.

následovalo zbavení jeho politických funkcí. Nakonec byl zatčen a odsouzen na doživotí. Nyní byl Qásim jediný vůdce Iráku, jak se také začal označovat.⁷¹

Úloha Saddáma Husajna v červencovém převratu není nijak významná. Ve své oficiální biografii pouze zmiňuje, že v čas revoluce mu bylo pouhých jednadvacet let. Předpokládá se, že se Saddám a jeho protibritský strýc Chajrulláh zúčastnili revoluce po vzoru Baasistů, kteří chtěli revoluci završit se vším všudy a odstraňovali podporovatele bývalého režimu. Toto krveprolití během revoluce přineslo stovky až tisíce obětí.⁷²

3.2 Irák za vlády Qásima

Qásimova pozice jako vůdce Iráku byla po uvěznění Árifa jednoznačně upevněna, ale hned v prosinci stejného roku se musel vypořádat s povstáním organizovaným Rašidem Alím al-Kajláním, který se po 17 letech vrátil z exilu. Rašíd se netajil svou podporou panarabismu, což byl hlavní kámen úrazu již ve vztahu Árifa s Qásimem. Rašíd tedy opět začal plánovat povstání, nyní se zaměřil na burcování kmenů na středním Eufratu. Jeho plán však nikdy nevyšel a byl zatčen a odsouzen stejně jako Árif.⁷³

IKS (Irácká komunistická strana) za vlády Qásima nabývala na popularitě. Oficiálně nebyli u moci, avšak prezident s nimi musel uzavřít spojení, díky kterému si zajistil jejich podporou.⁷⁴ Nacionalisté a baasisté se obávali vidiny, že při nových volbách by Komunistická strana jednoznačně zvítězila a dostala se k moci, nebo by se chopila moci jinými prostředky. Jejich boj proti komunistům začal vytvořením vražedných komand a antikomunistickou kampaní, která obviňovala komunisty z ateismu. Jejich neustálé boje s komunisty přinesly necelé tři stovky obětí.⁷⁵

Další povstání proti Qásimově režimu se uskutečnilo v březnu ve městě Mosul. Jednalo se o povstání vojenských důstojníků, kteří nebyli spokojeni, jak se od revoluce

⁷¹ PONÍŽILOVÁ, M.: *Irák*, s. 68.

⁷² COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 55.

⁷³ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 150.

⁷⁴ KAMYAR, A.: From Pan-Arabism to Saddam Hussein's Cult of Personality: Ancient Mesopotamia and Iraqi National Ideology, s.12.

⁷⁵ FAROUK-SLUGLETT, M. – SLUGLETT, P.: *Irák od roku 1958: od revoluce k diktatuře*, s. 73–75.

vyvíjela politická situace. Po několika denních bojích byla revolta potlačena a vůdcové byli převezeni do Bagdádu k Lidovému soudu.⁷⁶ Revolta dala Qásimovi důvod k čistkám v armádě a na ministerstvech. Mosulský masakr zahnal baasisty a nacionalisty do kouta. Komunistická strana vyšla z této revolty jako vítěz a na podporu strany vyšlo do ulic Bagdádu 1. května stovky tisíc lidí, kteří požadovali zastoupení komunistů ve vládě. Qásim nyní IKS viděl spíše jako hrozbu než spojence, proto odmítl vyslyšet hlas lidu a vydal zákaz politických stran.⁷⁷

Postavení Komunistické strany se jednoznačně změnilo po událostech v Kirkúku v červenci 1959, kde vypukly opět nepokoje, avšak nyní se jednalo nejvíce o boje mezi Kurdy a Turkmeny. Turkmeni jako původní usedlíci města se nesmířili s osídlením jejich oblasti Kurdy. Podpora Kurdů ze strany IKS byla všeobecně známá, a proto když vyšlo najevo, že většina obětí nepokojů byla turkmenská, začala být Komunistická strana obviňována za tento masakr, i přesto, že není žádný důkaz o spolupráci či plánování. Qásim se této příležitosti chytil a distancoval se od IKS. Členové byli zatýkáni a zbavováni funkcí nejvíce v armádě.⁷⁸

3.3 Účast Saddáma na atentátu na Qásima

Strana Baas se po revoluci naprosto rozešla s novým režimem hned po odmítnutí Qásima připojit se k SAR. Její moc byla oddělena od armády a po již zmíněných událostech se jejich situace zhoršila do takové míry, že byli pronásledováni a jako jediné možné východisko pro ně bylo svržení Qásima.⁷⁹ Není jasné, proč si vybrali právě mladého Saddáma. Dá se však odvodit již z minulých jednání strany Baas, že se přímo její hlavní představitelé a členové nezúčastnili politických událostí v posledních letech, ale pouze je podporovali a nechali za sebe dělat špinavou práci někoho jiného. Proto také pravděpodobně oslovili raději mladé stoupence o vykonání tak závažné a riskantní mise.⁸⁰

⁷⁶ MARR, P.: *The Modern History of Iraq*, s. 91–92.

⁷⁷ FAROUK-SLUGLETT, M. – SLUGLETT, P.: *Irák od roku 1958: od revoluce k diktatuře*, s. 76–79.

⁷⁸ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 152.

⁷⁹ BALAGHI, S.: *Saddam Hussein: A Biography*, s. 25–26.

⁸⁰ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s 57–58.

Když Saddám ještě nebyl řádným členem strany, ale pouze jejím podporovatelem, strana využívala ho a osoby mu podobné k boji proti Lidovému odporu.⁸¹ Saddám byl zapojen jak do fyzického boje, tak boje tištěného. Skupina produkovala letáky s výzvou k revoluci proti Qásimovi. Dále navštěvovali školy a univerzity, kde apelovali na studenty a přesvědčovali je o zapojení do jejich boje proti režimu. Saddám byl za jeho aktivity párkrát uvězněn, ale policisté nikdy neměli závažný důvod nechávat si mladé „nepodstatné“ buřiče déle ve vězení.⁸²

Do vězení se na delší dobu dostal koncem roku 1958 v Tikrítu, kdy byl obviněn z vraždy Saadúna at-Tikrítího. Saadún byl učitel ve škole v Karchu stejně jako Chajrulláh, oba učitelé se dostali do křížku. Není žádný dochovaný důkaz, že Saddám opravdu spáchal tento zločin. Saddám později uvádí, že Saadúna zabil policista. Oba nakonec byli propuštěni kvůli nedostatku důkazů.⁸³ Jejich pobyt ve vězení se křížil s událostmi po Mosulském povstání, kdy se Qásim vypořádával se svou opozicí, mezi kterou patřili i členové strany Baas. Saddám Husajn sám tvrdil, že podplácel policisty, ať zatknou a uvězní některé z jeho baasistických přátel, aby jim poskytl ochranu před běsnícími komunisty. Údajně to fungovalo tak, že Baasité byli přes den ve vězení a v noci byli tajně propuštěni, aby se mohli věnovat své činnosti.⁸⁴

Jak již ve vězení bývá zvykem, i u mladého Saddáma došlo k radikalizaci, a proto po propuštění z vězení bez rozmyšlení přijal úkol zúčastnit se atentátu na Qásima. Saddám celkově svoji účast popisuje později až přehnaně hrdinsky, jako většinu jeho důležitých událostí, aby si vylepšil postavení a zdůraznil výjimečnost jeho osoby. Podle něj jeden z členů strany Baas přijel za ním z Bagdádu do Tikrítu, aby ho požádal o vykonání atentátu. Tímto chtěl ukázat, jak moc si strana vážila Saddáma a podle ní byl vyvolený pro tento úkol. Avšak v realitě jim na poslední chvíli odpadl střelec, který se obával o svou rodinu a následky spojené s atentátem, a náhodně poté vybrali Saddáma jako zálohu. Tuto verzi také potvrzuje to, že ostatní účastníci bez Saddáma, mezi které patřil i jeho kamarád Abd al-Karím aš-Šajchlí, byli posláni na výcvik do Sýrie několik měsíců předem. Všichni účastníci byli plnoprávními členy strany. Tento výcvik byl

⁸¹ Lidová milice založená Qásimem a podporovaná nejvíce Komunistickou stranou

⁸² ABURISH, S. K.: *Saddam Hussein: The Politics of Revenge*, s. 43–44.

⁸³ Tamtéž, s. 44.

⁸⁴ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s 59.

údajně sponzorován Násirem. Dodnes není známo, zda strana Baas zinscenovala atentát právě z Násirova rozkazu, ale nikdy se nenašly důkazy spojující jeho jméno s tímto incidentem.⁸⁵ Atentát byl naplánován na 7. října 1959 na ulici al-Rašíd, kudy Qásim pravidelně projížděl každé odpoledne se sníženým počtem ochranky. Saddám si před atentátem pronajal byt ve stejné ulici a zkoumal veškeré detaily, jako nejlepší místo ke střelbě nebo únikové cesty. Saddám měl za úkol poskytnout krycí palbu po zastřelení Qásima. Avšak situace se vyvinula jinak. Qásim a jeho doprovod měli zpoždění, což vyvolalo nervozitu mezi atentátníky. Když vůz vjížděl do ulice, Saddám místo vyčkání zahájil palbu jako první svým kulometem, který si vypůjčil od Chajrulláha.⁸⁶ Ve vzpomínkách zmiňuje, že tak učinil proto, že „*když stanul tváří tvář diktátorovi, nemohl se ovládnout*“.⁸⁷ Tímto aktem dal šanci Qásimově ochraně zahájit obranou palbu ještě dříve, než ostatní atentátníci vystřelili. Vypukla přestřelka, při níž byl zastřelen jeden z atentátníků, šofér Qásima a samotný Qásim byl zasažen dvakrát do ruky. Saddám byl postřelen do nohy pravděpodobně vlastním člověkem, ale po atentátu všichni účastníci tvrdili, že byl zasažen Qásimovou ochrankou.⁸⁸ Přeživší útočníci, domnívající se, že Qásima zabili, utekli do úkrytu v Bagdádu. Qásim byl však ihned převezen do nemocnice, kde se jim ho podařilo stabilizovat. Saddámova verze o úniku tvrdí, že byl těžce zraněn a nemohl se dostavit jako atentátník do nemocnice, proto kulka musela být vyřezána nožem. Potom prchal z Iráku pouští na koni, unikal nástrahám vojenských hlídek, a poté se brodil s nožem v puse chladným Tigridem. Nakonec došel do své rodné vesnice al-Audžá, kde se rozloučil s rodinou a odešel do exilu. Tato historka se stane velmi populární v období jeho vlády. Bude znít v rádiích, v televizních programech, a dokonce si zaslouží své vlastní zfilmování.⁸⁹ Nicméně podle výpovědi zakládajícího člena strany Baas v Iráku Tahsína Muwwali, který byl jako doktor požádán atentátníky v úkrytu ošetřit, tvrdí, že Saddáma kulka pouze škrábla. Avšak většina zdrojů se shoduje, že Saddám při útěku do Sýrie, ať už bylo jeho zranění bez zásahu kulky či se zásahem, velmi trpěl. Také jeho únik do exilu pravděpodobně nebyl tak dramatický, neboť podle verze úniku jeho kamaráda aš-Šajchlího, který odjel

⁸⁵ ABURISH, S. K.: *Saddam Hussein: The Politics of Revenge*, s. 46.

⁸⁶ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 60.

⁸⁷ ISKANDAR, A.: *Saddám Husajn: Munadilan wa mufakkiran wa insánan*, s. 45.

⁸⁸ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 26.

⁸⁹ MATAR, F.: *Saddam Hussein: The Man, the Cause and the Future*, s. 31.

do Mosulu vlakem a odtud se dostal přes hranice do Sýrie, můžeme vyvodit, jak pravděpodobně útěk atentátníků doopravdy proběhl.⁹⁰

3.4 Život v exilu

Pro Saddáma a ostatní účastníky nezdařilého atentátu byl Damašek jakožto centrum baasismu nejpřívětivější volbou útočiště. I v této epizodě Saddámovy života musíme porovnat dvě verze o přijetí jeho osoby v Sýrii. První verze zmiňovaná v Saddámově oficiálním životopise tvrdí, že v celé Sýrii ho vítali jako hrdinu. Z jiných zdrojů se dozvídáme, že Saddám získal uznání, ale pouze díky zranění, které utrpěl při nasazení svého života pro stranu Baas. Saddáma více zastínil aš-Šajchlí a osoby mu podobné, neboť oproti Saddámovi měli větší prestiž a politické uznání již v Iráku.⁹¹

Dvaadvacetiletý Saddám, který neměl žádnou kariéru a ani se původně neměl účastnit atentátu, se nyní ocitl v naprosto novém světě, v pravém jádru strany Baas. V Sýrii měla strana jiné postavení oproti Iráku, Zde byla strana oslavována společně s jejími zakladateli. Saddám byl pro většinu členů pouze rváč, který neměl moc co říct, avšak Michel Aflaq, zakladatel strany Baas, se o mladého Saddáma zajímal a udělil mu řádné členství ve straně Baas jako vděk za účast na atentátu. Po třech měsících v Damašku byl Saddám v rámci vzdělávacího programu SAR společně asi s 500 Iráčany poslán do Egypta na studium.⁹²

Násirovský Egypt se stal vysněným místem pro mnoho arabských nacionalistů. Stát vybraným přistěhovalcům poskytoval finanční podporu na bydlení a studium. Účastníci atentátu na nenáviděného Qásima byli s radostí v Egyptě přivítáni samotným Násirem.⁹³ Saddám v Káhiře začal navštěvovat střední školu, kterou úspěšně dokončil ve svých čtyřiaadvaceti letech. Poté se rozhodl pokračovat ve vzdělávání a přihlásil se na právnickou fakultu Káhirske univerzity. Studium však nakonec nedokončil.⁹⁴ Právnický diplom si obstaral o několik let později v Bagdádu, kde na místní univerzitu přišel

⁹⁰ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 61.

⁹¹ ABURISH, S. K.: *Saddam Hussein: The Politics of Revenge*, s. 49.

⁹² Tamtéž s. 49–50.

⁹³ DALE, A.: *Saddam Hussein*, s. 25.

⁹⁴ BALAGHI, S.: *Saddam Hussein: A Biography*, s. 31.

s revolverem a odcházel s diplomem.⁹⁵ Během studia se také Saddám věnoval politické činnosti. S Abd al-Karímem aš-Šajchlím vstoupili do místní pobočky strany Baas, ve které byl později jmenován do krajského velitelství.⁹⁶ Saddám a Šachlí se v exilu stali nerozlučnými přáteli. Podle Šajchlího dopisů adresovaných jeho rodině byl Saddám tichý hoch, který se v Egyptě snažil rozšířit si své vzdělání. Jinak se o Sadámovi vyjadřoval majitel kavárny, kam často chodíval. Podle něj to byl rváč, který neplatil své účty.⁹⁷ Jeden z životopisců Saddáma popsal Saddámův pobyt v Egyptě takto: „*Čas trávil stejně jako jeho vzor Násir, tedy hrál šachy, nerozptyloval se nočním životem a hodně četl.*“⁹⁸ Kromě Násira našel ve stejném období oblibu v Josifu Stalinovi. Saddám studoval filozofii sovětského tyрана a je známo, že ho v pozdějších letech při určitých událostech citoval.⁹⁹

Další důležitou událostí, která se odehrála v této etapě jeho života, bylo zasnoubení se svou sestřenkou. Sadžída Tulfa byla dcera Chajrulláha, takže se oba znali velmi dobře, neboť spolu vyrůstali.¹⁰⁰ Údajně byli sobě přislíbeni již jako děti. V rodinách jako byla Saddámova, bylo obvyklé, že se uzavírali sňatky mezi příbuzenstvem. V Káhiře Saddám uspořádal zasnubní oslavu, ale svatba byla uskutečněna až po jeho návratu do Bagdádu.¹⁰¹

Nepřímé důkazy také poukazují na určitou spojitost mezi Saddámem a CIA, neboť podle některých svědectví byl Saddám několikrát spatřen, jak navštěvuje americké velvyslanectví v Káhiře.¹⁰² Nevíme přesné důvody, proč měla americká rozvědka zájem o spolupráci se Saddámem. 60. léta v rámci studené války byla velmi vypjatá a po svržení monarchie v Iráku a vystoupení z Bagdádského paktu se Spojené státy obávaly, že Irák upadne do sovětské sféry vlivu, proto se jim mladík, který se pokusil zavraždit iráckého vůdce spolčeného s komunisty, mohl jakkoliv hodit buď pro budoucí spolupráci či pro pouhé poskytování informací. Rozhodnutí prezidenta

⁹⁵ BARAM, A.: The ruling political elite in Bathi Iraq, 1968– 1986: The changing features of a collective profile, s. 483.

KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 28.

⁹⁶ BALAGHI, S.: *Saddam Hussein: A Biography*, s. 31.

⁹⁷ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 66.

⁹⁸ ISKANDAR, A.: *Saddám Husajn: Munadilan wa mufakkiran wa insánan*, s. 75.

⁹⁹ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 78.

¹⁰⁰ SIMONS, G.: *Iraq: From Sumer to Saddam*, s. 240.

¹⁰¹ BALAGHI, S.: *Saddam Hussein: A Biography*, s. 31.

¹⁰² BULLOCH, J. – MORRIS, J.: *Saddam's War*, s. 37.

Qásima spojit se s Komunistickou stranou počítalo proti němu nejen Spojené státy, ale také Násira, který již několik let prosazoval protikomunistický postoj.¹⁰³ Během Qásimova ohrožování nezávislosti Kuvajtu se Násir raději nepřímo spojil s Velkou Británií, než aby Qásim získal malý, avšak velmi bohatý stát.¹⁰⁴ Takže není divu, že pro egyptskou i americkou vládu byl Saddám a jeho spolupracovníci na atentátu velkým přínosem. Egypťané mu svůj vděk dávali najevo financováním studií, avšak po roce 1961, kdy se Sýrie rozhodla odejít ze svazku s Egyptem, se situace pro Saddáma, člena strany Baas, rapidně zhoršila, neboť o odstoupení ze SAR se primárně zasazoval Mišel Aflaq. Přímé důkazy o Saddámově spolupráci se CIA se nedochovaly, neboť pokud nějaké existovaly, tak je Saddám v pozdějších letech zničil. Všichni současníci, kteří mohli o spolupráci vědět, byli za jeho vlády odstraněni. Jediné svědectví podal vysoce postavený zaměstnanec americké rozvědky, který potvrdil: „že koncem padesátých a začátkem šedesátých let Saddám Husajn a jiní baasisté navázali kontakt s americkými úřady.“¹⁰⁵

Během Saddámova pobytu v Egyptě se Qásim plně zotavil z atentátu a začal pátrat po osobách spojených s daným útokem. 57 členů strany Baas bylo zatčeno a sedmnáct z nich odsouzeno k smrti. Saddám se nemohl vrátit do Iráku, neboť rozsudek byl uvalen i na jeho osobu.¹⁰⁶ Zůstal v Egyptě až do roku 1963, kdy strana Baas s podporou některých důstojníků nyní již úspěšně odstranila Abd al-Karíma Qásima od vlády. Skupina vedená Hasanem al-Bakrem, Saddámovým politickým mentorem, vtrhla 8. února do budovy ministerstva obrany, kde byl Qásim zabarikádován.¹⁰⁷ Po boku svého přítele al-Bakra se této události zúčastnil Saddámův strýc Chajrulláh. Po dvou dnech bojů byl Qásim zatknut a odsouzen k trestu smrti zastřelením. Fotka jeho mrtvého těla kolovala v Bagdádské televizi ještě několik dní po jeho smrti, aby bylo celému Iráku jasné, že nyní je u moci strana Baas.¹⁰⁸ Podle některých zdrojů strana Baas na převratu spolupracovala se CIA. Tato domněnka je založená na základě úzkých kontaktů členů strany s americkou ambasádou jak v Iráku, tak i v zahraničí. Spolupráce

¹⁰³ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 68–69.

¹⁰⁴ KERR, M., H.: *The Arab Cold War* s. 20.

¹⁰⁵ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 68–70.

¹⁰⁶ BALAGHI, S.: *Saddam Hussein: A Biography*, s. 32.

¹⁰⁷ MARR, P.: *The Modern History of Iraq*, s. 115–116.

¹⁰⁸ BALAGHI, S.: *Saddam Hussein: A Biography*, s. 33.

však nikdy nebyla potvrzena stejně jako u Saddáma kvůli chybějícím důkazům.¹⁰⁹ Po tomto přepravu se Saddám mohl beztrestně vrátit do vlasti.

4 NÁVRAT DO IRÁKU

4.1 Strana Baas se dostává dočasně k moci

Když Saddám prchal do zahraničí, byl to nezkušený mladík, který většinu sporů řešil silou. Po třech letech v exilu se však do Iráku vracel jako dospělý vzdělaný muž s odlišným vnímáním světa. Avšak ideologii strany Baas nikdy neopustil, ba naopak se chtěl ještě více politicky angažovat. Když se vlády v Iráku ujala jeho strana, vypořádávala se s odporem velmi rychle a stručně. Během pár dní bylo v Iráku zavražděno okolo 5 000 lidí, jednalo se převážně o komunisty či ostatní podporovatele Qásima. Vyvražďování se primárně ujala Národní garda, milice strany Baas.¹¹⁰ Saddám neměl možnost se této čistky zúčastnit, neboť se vrátil až o pár dní později. Avšak jsou dochované svědectví, že byl Saddám přítomen při zvěrstvech vykonaných v bývalém královském paláci, který nyní sloužil jako mučírna. K této práci mu dopomohl al-Bakr. Bylo známo, že Saddám veškerou práci spojenou se zatýkáním a likvidováním lidí vykonával pečlivě.¹¹¹ Jeho postavení ve straně v Iráku bylo po návratu velmi nízké, jelikož nebyl přítomen několik let při formování a vzestupu strany a jeho účast na nezdařilém útoku už nestačila k jakémukoli povýšení. Ani jeho členství mu v Iráku nebylo uznáno. Proto Saddám musel svoji politickou kariéru budovat od začátku. Začal tím, že se přidal k frakci vedené rodákem z Tikrítu Ahmadem Hasanem al-Bakrem, který nyní zastával funkci předsedy vlády.¹¹²

Po převratu se strana Baas rozštěpila na dva proudy. První levicový proud zastával názor, že by se z Iráku ihned měla stát socialistická republika. Druhá strana měla stejný cíl, avšak přikláněla se spíše k postupnému směřování a vývoji Iráku směrem k socialistickému zřízení. Bakrova frakce se pohybovala mezi oběma stranami a snažila se je usmířit, neboť Bakr věděl, že síla strany spočívá v jednotě. Nakonec

¹⁰⁹ ABURISH, S. K.: *Saddam Hussein: The Politics of Revenge*, s. 55–56.

¹¹⁰ KELIDAR, A.: *Iraq: The Search for Stability*, s. 9.

¹¹¹ WINGATE, B.: *Saddam Hussein*, s. 29-30.

jejich rozbroje vedly k vyloučení levicového proudu ze strany, což vyvolalo obrovské pobouření obyvatel Bagdádu, které vyústilo téměř až do občanské války.¹¹³ Do situace se vložilo syrské vedení strany Baas a vyloučilo ze strany i pravicovou frakci a iráckou stranu Baas nahradili syrským velením. Což celý Irák vnímal jako zasažení do suverenity státu a strana ztratila důvěru obyvatelstva a tím ztratila i své postavení ve vládě.¹¹⁴

4.2 Vláda bratrů Árifů

Prezidentem se stal vězněný Abd as-Salám Árif, který společně s Bakrem, který zastával post premiéra, založili Národní radu Revolučního velení.¹¹⁵ Centrum moci se po převratu tedy rozdělilo mezi prezidenta a premiéra tvořících Národní radu. Árif po krátké době změnil styl svého vládnutí a kvůli loajalitě nahradil vysoce postavené osoby ve státu svými příbuznými.¹¹⁶ Mezi sesazené osoby ze strany Baas patřili al-Bakr a Hardán at-Tikrítí, který byl sesazen z postu ministra obrany. Nový prezident si zajistil podporu Republikánské gardy a Armádní Rady národní obrany, která byla založena po zrušení Národní rady Revolučního velení. Tyto dvě složky tvořily nejdůležitější pilíře jeho vlády, neboť věděl, že jediný zdroj legitimacy představuje vojenská síla. Během své vlády se musel vypořádat s nezdařilým pučem organizovaným premiérem Abd al-Razzáqím. Ten byl poté nahrazen Abd ar-Rahmánem al-Bazzázem. Prezident zahynul v dubnu 1966 při havárii vrtulníku. Vlády se ujal jeho bratr Abd ar-Rahmán Árif.¹¹⁷ I přes nepokoje v zemi si dokázal as-Salám Árif získat určitou přízeň nacionalistů a několik konzervativistů. Pro irácký lid byl stále velkou osobností, neboť stál společně s Qásimem za červencovým převratem v roce 1958. Dokázal si udržet moc a získat přízeň obyvatelstva díky svému charakteru, proto bylo těžké pro jeho mladšího bratra stát se jeho následovníkem a vyrovnat se mu.¹¹⁸

¹¹² KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 30–31.

¹¹³ MARR, P.: *The Modern History of Iraq*, s. 120–122.

¹¹⁴ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 30–31.

¹¹⁵ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 164.

¹¹⁶ DAWISHA, A.: *Iraq: A Political History from Independence to Occupation*, s. 186.

¹¹⁷ PONÍŽILOVÁ, M.: *Irák*, s. 71–74.

¹¹⁸ FAROUK-SLUGLETT, M. – SLUGLETT, P.: *Irák od roku 1958: od revoluce k diktatuře*, s. 153.

Abd ar-Rahmán Árif po nástupu k moci se musel vypořádat s nespojenými důstojníky, kteří měli největší problém právě s premiérem Al-Bazzázem, neboť se dopodrobna zajímal o finance v armádě, což se některým z důstojníků nelíbilo.¹¹⁹ Dále se jednalo o nespokojenost vůči politice premiéra ve věci kurdské otázky. Přišel s dvanáctibodovým programem, podle kterého by Kurdové měli mít vlastní samosprávu v rámci Irácké republiky. Prezident z obavy, že by mohl přijít o podporu armády, bez které by se u moci neudržel, odvolal Al-Bazzáze z úřadu.¹²⁰ Premiérem se stal Nadží Tálíb, člen Svobodných důstojníků, a ihned po nástupu přerušil vyjednávání s Kurdy.¹²¹ Za období vlády Abd ar-Rahmána Árifa došlo k šestidenní válce mezi Izraelem a arabskými státy (Egyptem, Sýrií a Jordánskem). Irácká vláda zklamala své občany, že nepodpořila dostatečně své arabské bratry v boji proti nenáviděnému státu Izrael. Vláda poslala jen malou skupinu vojáků do Jordánska, a ještě k tomu se zpožděním, takže irácká pomoc neměla žádný význam. Po válce se postu premiéra ujal Táhir Jahjá, který je známý svým tvrdým postojem proti západu a to také dal najevo přerušením diplomatických vztahů s USA a Velkou Británií, Jeho vláda se také snažila o snížení vlivu IPC v Iráku, avšak prosazování této politiky nebylo tak razantní, jak si Iráčané představovali. Nespokojenost lidu opět vygradovala až k dalšímu převratu v roce 1968.¹²²

4.3 Pobyť ve vězení a opětovný vzestup strany Baas

Jak se strana Baas rychle v únoru doslala k moci, tak také rychle v listopadu moc ztratila. Po odstranění dvou velkých osobností z vlády¹²³ strana věděla, že je odsunuta na okraj politického dění. Naopak Saddámovi pokles moci strany přinesl novou šanci, jak se zviditelnit a dostat se výše v její hierarchii. Frakce al-Bakra se nakonec dostala do vedení celé strany, což byl první krok k Saddámově úspěchu. V roce 1964 bylo založeno prozatímní Regionální velení strany Baas a díky Mišelu Aflaqovi a al-Bakrovi se Saddám stal tajemníkem orgánu.¹²⁴

¹¹⁹ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 179–180.

¹²⁰ EPEL, M.: *Iraq from Monarchy to Tyranny: From the Hashemites to the Rise of Saddam*, s. 228–230.

¹²¹ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 180–180.

¹²² FAROUK-SLUGLETT, M. – SLUGLETT, P.: *Irak od roku 1958: od revoluce k diktatuře*, s. 114–115.

¹²³ Viz kapitola 5.2 Vláda bratrů Árifů.

¹²⁴ DALE, A.: *Saddam Hussein*, s. 32–33.

Saddám se po návratu do Bagdádu konečně oženil se Sadžídou. Novomanželům se v 1964 narodil syn Udaj. Saddám nestrávil se svým novorozeným synem příliš času, neboť o pár měsíců později byl poslán do vězení za plánovaný atentát na prezidenta.¹²⁵

Saddám byl jasně přesvědčen, že moc je možné získat pouze vojenskou silou a tato síla je nezbytná i při udržení se u moci. Vytvořil tajnou bezpečnostní organizaci Džiház Hanín za účelem se vojensky alespoň vyrovnat Árifovi. Později se tato skupina stala velmi obávanou v celém Iráku. Již během této aktivity byl Saddám na tenkém ledě a hrozilo mu každý den, že bude poslán do vězení stejně jako ostatní členové strany po vzestupu Árifa. Saddámovi bylo nabídnuto, ať uteče do Sýrie, což odmítl z obavy, že by byl považován za zbabělce a musel by opětovně budovat svou kariéru od začátku. Proto raději riskoval a začal vymýšlet plán na svržení Árifa, aby se k moci opět dostala jeho strana. Podařilo se mu vymyslet s pomocí jeho kamaráda aš-Šajchlího dva plány, ale ani jeden nevyšel, proto se rozhodli, že atentát uskuteční pomocí vlastnoručně vyrobených bomb. Tajná služba byla o této plánované akci informována a po krátké přestřelce se Saddám musel vzdát a byl poslán do vězení.¹²⁶

Saddám se snažil ve vězení nezahálet a věnoval se četbě, organizoval hromadné hladovky za nedodržování lidských podmínek, snažil se povzbuzovat své spoluvězně a údajně pomohl některým z nich utéct.¹²⁷ Díky návštěvám jeho manželky Sadžídy měl Saddám možnost se spojit s al-Bakrem pomocí tajných vzkazů propašovaných v Udajových dětských oblečkách, který byl propuštěn na svobodu již dříve, neboť uvěznění baasisté byli často propouštěni z vězení při různých událostech. Saddám si během svého pobytu ve vězení vybudoval silnější vztah s al-Bakrem, což se mu v budoucnu hodilo.¹²⁸ Po dvou letech ve vězení ani Saddám již nechtěl ztrácet čas a začal plánovat útěk. Podle Saddámovy verze se jim podařilo přesvědčit strážce, který je vedl k soudu, aby se cestou zastavili v jedné restauraci. Saddám společně s aš-Šajchlím odešli na toaletu, kde unikli oknem ven. Venku na ně čekal Saddámův bratranec Sadún Šákír a odvezl je pryč.¹²⁹

¹²⁵ WINGATE, B.: *Saddam Hussein*, s. 32.

¹²⁶ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 78–79.

¹²⁷ RENFREW, N. M.: *Saddam Hussein*, s. 44.

¹²⁸ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 34.

¹²⁹ ISKANDAR, A.: *Saddám Husajn: Munadilan wa mufakkiran wa insánan*, s. 92–93.

Strana Baas se v Iráku pomalu opět dostávala do centra dění, ačkoli se musela vypořádávat s problémem v Sýrii, kde se k moci ve straně Baas dostalo pomocí puče radikální marxistické křídlo a hlavní představitelé strany museli uprchnout do exilu. Pro irácký Baas bylo rozhodující, jak se postaví k novému vedení v Sýrii. Saddám zastával razantní odmítající postoj k jakémukoli podřízení se syrské pobočce, který dal jasně najevo při mimořádném regionálním sjezdu, který sám svolal. Nakonec se obě strany rozešly a staly se na sobě nezávislémi s vlastním Národním velením.¹³⁰

Ahmad Hasan al-Bakr jmenoval po útěku z vězení v roce 1966 Saddáma zástupcem generálního tajemníka strany. Jeho úkolem bylo pomáhat při vytváření baasistické milice, které by opět získaly kontrolu v ulicích. Během demonstrací způsobených šestidenní válkou, měl Saddám skvělou možnost rozšířit organizaci o více nespokojených členů s vládnoucím režimem.¹³¹ Prezident se snažil nacionalisty a baasisty uklidnit a nabídnout jim přednesení jejich vlastních názorů vládě, čímž by jim umožnil se zapojit více do politiky. Setkání se mělo účastnit 13 osob¹³², ale nakonec ze všeho sešlo z obavy premiéra Táhira Jahji, že může přijít o své postavení. Ještě před rozhodnutím o násilném převratu se všech 13 pozvaných snažilo situaci vyřešit podáním žádost na vytvoření vlády národní jednoty.¹³³

V tento moment strana Baas začala připravovat plány na svržení prezidenta a jeho vlády. Byli si vědomi, že se jim převrat nepovede bez podpory armády. Snažili se navázat vztahy s důstojníky, kteří byli v blízkém kontaktu s vládou. I přes námitky některých členů, včetně Saddáma, který si byl vědom nepostradatelného postavení armády, ale obával se pozdějšího dělení moci mezi důstojníky armády a Baasisty.¹³⁴ Podařilo se jim získat tři vysoce postavené důstojníky s vidinou, že dokážou zajistit poslušnost armády při provedení puče. Jednalo se o osoby Abd Al-Razzaqa an-Náifa, který byl odpovědný za vojenskou rozvědku, Ibrahíma Abd al-Rahmana al-Dáúda,

¹³⁰ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 34–35.

¹³¹ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 183.

¹³² Mezi pozvanými byli tři bývalí předsedové vlády: Ahmad Hasan al-Bakr, Nádží Tálíb, Árif Abd al-Razzáq a pět bývalých ministrů: Hardán al-Tikrítí, Abd al-Sattár, Abd al-Latíf, Rašíd Muslih, Abd al-Ghání al-Ráwí a Abd al-Azíz al-Uqajlí.

¹³³ FAROUK-SLUGLETT, M. – SLUGLETT, P.: *Irák od roku 1958: od revoluce k diktatuře*, s. 128.

¹³⁴ HASHIM, A.: *Saddam Husayn and Civil-Military Relations in Iraq: The Quest for Legitimacy and Power*: s. 16.

důstojníka v čele Republikánské gardy a Sa'dun Ghaidan, velitel takové divizi v Republikánské gardě.¹³⁵

4.4 Baasistický puč

Převrat v roce 1968 byl již druhým pučem strany Baas a proběhl velmi klidně oproti dvěma předchozím převratům v roce 1958 a 1963, proto je v některých zdrojích označován jako „bílý“ nebo „nekrvavý“.¹³⁶ 17. července 1968 byl prezident Árif probuzen telefonním hovorem od Hardána at-Tikrítího, který mu oznámil, že již není více prezidentem Iráku a moc převzala strana Baas. Poté se Abd al-Rahmán vzdal v paláci, který již byl obklíčen armádou, at-Tikrítímu a byl ihned poslán letadlem do exilu do Londýna. Saddám Husajn podle oficiální verze během převratu seděl v prvním tanku před palácem ve vojenské uniformě, i přestože nikdy nebyl členem irácké armády.¹³⁷ Mezitím Náif a jeho muži obsadili ministerstvo obrany a Dáúd se s pomocí Republikánské gardy zmocnil vysílacího studia.¹³⁸

5 SADDÁMŮV POSTUP V AL-BAKROVĚ REŽIMU

Po revoluci byla jako první ustanovena Rada revolučního velení (RRV),¹³⁹ která zvolila jako prezidenta Iráku Ahmada Hasana al-Bakra, který si ještě udržel post generálního tajemníka strany Baas a také se stal předsedou RRV. Saddámovi byla krátce po revoluci svěřena péče o národní bezpečnost, Náif se stal předsedou vlády a Dáúd ministrem obrany.¹⁴⁰

Jelikož všichni ze Saddámova blízkého kruhu přátel získali po puči významnou politickou pozici, tak i na Saddáma čekala odměna za jeho lojalitu. Stal se náměstkem předsedy RRV. Jednalo se o druhou nejvýznamnější pozici v politické hierarchii v Iráku. Takže se Saddám ve svých 29, či 31 letech stal druhým nejvýše postaveným

¹³⁵ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 183.

¹³⁶ HUNT, C.: *The History of Iraq*, s. 83.

¹³⁷ BALAGHI, S.: *Saddam Hussein: A Biography*, s. 36–37.

¹³⁸ MARR, P.: *The Modern History of Iraq*, s. 135.

¹³⁹ Rada byl tvořena 7 členy. Jednalo se o 3 zástupce strany Baas (Bakra, Ammaše a Hardána at-Tikrítího), Náifa, Dáúda a 2 neutrální členy (Ghajdana a Šihába).

¹⁴⁰ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 86.

mužem v zemi po al-Bakrovi.¹⁴¹ Zprvu Saddám pozici odmítal s výmluvou, aby se nedopustili stejné chyby jako při převratu v roce 1963, kdy honba za mocí zastínila úspěch strany po převratu, avšak později post přijal, ale nejméně rok ho držel v tajnosti. Důvodem nejspíš byla Saddámova opatrnost a snaha zůstat v ústraní, aby měl možnost dovézt celou revoluci až do konce a zajistit al-Bakrovu stabilitu.¹⁴² Saddám s al-Bakrem tvořili silnou dvojici, neboť pocházeli oba ze stejného prostředí a během postupného vzestupu strany si vytvořili velmi silný vztah. Saddám byl ochoten al-Bakra kamkoli následovat. Chajrulláh svému příteli al-Bakrovi často zmiňoval: „*Saddám je jako tvůj syn!*“. Tím se snažil al-Bakra přesvědčit, že by si měl Saddáma držet blízko, protože je loajální jako jeho rodina a pouze na rodinu se může spolehnout.¹⁴³

5.1 Konsolidace moci strany Baas

Baasisté si vzali ponaučení z minulého převratu v roce 1963, který byl uskutečněn stejně za pomoci armádních důstojníků, avšak krátce po něm byla moc rozdělena pouze mezi ně, a ostatní členové strany Baas o ni vzápětí přišli. Proto věděli, že musí odstranit z politické scény Náífa i Dáúda, kteří pro ně znamenali hrozbu do budoucna. Tohoto úkolu se s radostí ujmul Saddám. Náíf byl pozván na oběd do prezidentského paláce 30. července, kde mu Saddám oznámil s doprovodem ozbrojeným důstojníků, že je zbaven funkce a bude poslán do Maroka jako velvyslanec. Tak se také stalo. Dáúdovi, který se zrovna zdržoval v Jordánsku na inspekční návštěvě armády, byl udělen rozkaz zůstat v Jordánsku a byl zbaven postu ministra obrany. Takže během dvou týdnů proběhl již druhý puč a strana Baas se nyní stává jediným politickým lídrem Iráku.¹⁴⁴ Al-Bakr upevnil svou moc a ujal se úřadu premiéra a nejvyššího velitele. Ve straně Baas se po převratu začali upřednostňovat členové pocházejících z okolí Tikrítu, aby se prezident obklopoval pouze lidmi vlastního kmene, které se tam nacházel. Post ministra obrany byl udělen Hardánovi at Tikrítímu, Saddámův kamarád aš-Šajchlí se stal ministrem zahraničí, a dokonce i

¹⁴¹ BALAGHI, S.: *Saddam Hussein: A Biography*, s. 47.

¹⁴² MATAR, F.: *Saddam Hussein: The Man, the Cause and the Future*, s. 48.

¹⁴³ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 42–43.

¹⁴⁴ SHIELDS, CH. J. – KOESTLER-GRACK, R. A.: *Saddam Hussein*, s. 35.

blízký přítel al-Bakra Chajrulláh, který nebyl členem strany, byl jmenován starostou Bagdádu.¹⁴⁵

5.2 Odstranění odpůrců

Al-Bakrova vláda byla tvořena pouze menšinovými frakcemi a hlavní kontrolu nad státní bezpečností měl Saddám. Svého postavení také využíval při odstraňování lidí mu nepohodlných. Poprvé se mu to podařilo díky antisemitským náladám, které panovaly nejen v Iráku, ale v celém arabském světě po prohře v Šestidenní válce. Využil dva roky starý případ zabitého izraelského špiona, který měl u sebe deník obsahující některá irácká jména. O dva roky později již při Saddámově zveřejnění se v deníku objevila určitá jména osob navíc¹⁴⁶, které Saddám měl v plánu odstranit od moci. Celkově bylo obviněno čtrnáct osob, z toho sedm bylo Židů. Celá poprava byla v Bagdádu propagována jako velká událost a prezentována jako oslava boje proti Židům, trvala 24 hodin a konala se na náměstí Osvobození.¹⁴⁷ Čistky oponentů Saddáma a strany Baas pokračovaly dalších dvanáct měsíců a náměstí Osvobození se začalo říkat náměstí Oběšenců. Saddám kvůli těmto případům sestavil „Revoluční tribunál“.¹⁴⁸ Tyto často vykonstruované zločiny připomínaly Stalinovo vypořádávání se s odpůrci. K sovětskému vůdci Saddám dlouhodobě vzhlížel. I přesto že se Irák po převratu nestal komunistickou republikou, způsob vládnutí strany Baas často připomínal model Sovětského svazu.¹⁴⁹

Saddám ke svému postupu k moci využíval kromě odstraňování odpůrců také jeho zkušenosti s vedením organizace Džiház Hanín. Začal s reorganizací státních tajných služeb, aby si vytvořil novou strukturu¹⁵⁰, která se bude zodpovídat pouze jemu.

¹⁴⁵ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 88–89.

¹⁴⁶ Mezi připsané osoby patřil také velitel tankového praporu prezidentské gardy Saadún Ghajdán, který se podílel na revoluci v roce 1968.

¹⁴⁷ SIMONS, G.: *Iraq: From Sumer to Saddam*, s. 245.

¹⁴⁸ Revoluční tribunál sloužil pro odsouzení špiónů, agentů a nepřátel státu. Oběti byly předvedeny před tribunál, kde se musely přiznat ke svým zločinům. Jejich přiznání bylo vysíláno živě v televizi.

¹⁴⁹ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 103,106.

¹⁵⁰ Saddám vytvořil tři hlavní orgány: Amn al-Amm (Úřad pro vnitřní bezpečnost), Istichbarát (vojenská rozvědka, která koordinovala armádu a prováděla operace v zahraničí) a Muchabarát (nejmocnější bezpečnostní orgán strany Baas, zprvu pod názvem Úřad pro styk s veřejností, později se stal známý jako Straničká zpravodajská služba). Viz COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 107.

Další krokem, který bylo nezbytné udělat, se stalo vypořádání se s komunisty¹⁵¹, Kurdy a šiity.¹⁵² Během těchto čistek a odhalování spiknutí již bylo jasné, že právě jeho organizace dokážou zajistit bezpečnost pro stranu více než armáda. Všechna odhalená spiknutí byla silně propagována a oslavována, čímž si zajistil popularitu a důležitost svého jména. Dále se zaměřil na odstranění osob, které by mohly jakkoli potvrdit jeho spolupráci se CIA. Saddám se dostal do bodu, kdy pro něj kdokoli, kdo měl silné postavení, byl hrozbou a nezáleželo, zda patřil mezi jeho přátele, nebo členy strany. První obětí z této oblasti se stal Hadrán at-Tikrítí. Saddám přesvědčil al-Bakra, že at-Tikrítí může v budoucnu ohrozit jeho postavení. Postupně byl zbaven pozice a získal o něco nižší postavení. Nakonec byl na přání Saddáma poslán jako posel do Madridu, kde po příletu zjistil, že je zbaven veškerých funkcí.¹⁵³ Samotný Saddám odvezl at-Tikrítího na letiště a nechal se s ním vyfotografovat při polibcích na tvář. Tato fotografie byla vytištěná ve veškerých novinách, aby na Saddáma nepadlo žádné podezření.¹⁵⁴ Stejnou taktiku využil také u jeho kamaráda aš-Šajchlího, kterého odstranil z obavy, že by se mohl stát nástupcem al-Bakra a také, že byl zastáncem spojení syrské a irácké Baas. Některé zdroje tvrdí, že za odstranění aš-Šajchlího od moci může jeho odmítnutí oženit se se Saddámovou mladší sestrou. Odvolal ho z jeho funkce ministra zahraničí a poslal do New Yorku jako velvyslance při OSN.¹⁵⁵ Den po jeho odvolání se nechal s aš Šajchlím vyfotografovat v restauraci, aby ani nyní nemohl být obviněn ohledně odsunu aš-Šajchlího z domácí politické půdy jeho stoupenci. Mezi dalšími oběťmi byl také Fuád Rikábí, jeden ze zakladatelů strany Baas v Iráku a Sálíh Mahdí Amáš, ministr vnitra a klíčová postava vojenské frakce. Po odstranění Hadrána at-Tikrítího následovala čistka v armádě, kde byli zatčeni i někteří další důstojníci. Myšlenka, že by armáda byla schopná uspořádat další převrat, jak se dělo v minulosti,

¹⁵¹ Působnost komunistů během let 1968-1979 byla ovlivněna vztahy Iráku se Sovětským svazem, avšak koncem 70. se situace pro ně rapidně zhoršila. Viz EPPÉL, M.: *Iraq from Monarchy to Tyranny: From the Hashemites to the Rise of Saddam*, s. 249-25.

¹⁵² FATAH H., CASO, F.: *A Brief History of Iraq*, s. 210.

¹⁵³ Hadrán at-Tikrítí odmítl post velvyslance v Maroku, který mu byl nabídnut a poté byl násilím dopraven do Alžírsko. Později se at-Tikrítí přestěhoval do Kuvajtu, aby byl na blízku svým dětem, které stále ještě studovali v Iráku. V roce 1971 byl v Kuvajtu zastřelen. Viz COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 119.

¹⁵⁴ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 56–57.

¹⁵⁵ SIMONS, G.: *Iraq: From Sumer to Saddam*, s. 247.

byla velmi vzdálená, neboť nyní byla armáda pod kontrolou Saddámových bezpečnostních organizací.¹⁵⁶

Posledním krokem k Saddámově úplnému odstranění opozice bylo rozdrčení převratu Nazíma Kazzára.¹⁵⁷ Byl nespokojen, že strana byla vedena pouze úzkou skupinou Tikrít'anů a nedodržela slib o vytvoření vlády, která by zastupovala nejširší vrstvu obyvatelstva. Po nezdařilém puči, při kterém měli být al-Bakr a Saddám zabití, skončil Kazzár s rozsudkem smrti stejně jako jeho spolupracovníci.¹⁵⁸ Saddám přebral po něm vedení tajné policie a provedl v ní čistku, aby si zajistil loajalitu od zbylých členů. Také byly uspořádány nové volby do stranického velení, kde byli zvoleni lidé ze Saddámovy úzkého kruhu. Tímto se Saddámovi podařilo za 5 let upevnit jeho pozici druhého nejmocnějšího muže v Iráku odstraněním veškeré jeho opozice a převzetím nejsilnějšího článku státu, tj. armády, pod svou kontrolu. Tímto si zajistil pozici, ze které bylo nyní již téměř nemožné jej a stranu Baas odstranit.¹⁵⁹

5.3 Znárodnění ropného průmyslu

Po zpomalení těžby ropy v roce 1972 na popud Iraq Petroleum Company ve prospěch produkce v jiných zemích se Saddám chytil příležitostí se zasadit o znárodnění, neboť irácká vláda nemohla tolerovat takové rozhodnutí. O znárodnění se snažilo už mnoho jeho předchůdců, takže se z otázky znárodnění iráckého ropného průmyslu stala velmi výhodná šance se zviditelnit a stát se tím člověkem, který konečně dostal bohatství Iráku ze spárů západu. Byl si také vědom hrozby ze západu, která by mohla vzniknout po převzetí těžby samotnými Iráčany.¹⁶⁰ Proto se Saddám obrátil na Sovětský svaz a pravděpodobně na vlastní popud odjel do Moskvy vyjednávat nové spojení. Oba státy nakonec uzavřely nejen smlouvu ohledně těžby ropy, ale i více obchodních smluv, které byly výhodné pro obě strany.¹⁶¹ Navázání nových vztahů s Moskvou se také pozitivně odrazilo na vyzbrojení irácké armády. Poté co získal na

¹⁵⁶ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 122–123.

¹⁵⁷ Kazzár jako jeden z mála šiitů ve straně byl po převratu jmenován šéfem tajné policie, ale se Saddámem se seznámil již po puči v roce 1963, kdy Saddáma zaučoval v Paláci konce a stal se jeho blízkým spolupracovníkem. Viz COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 124.

¹⁵⁸ EPPEL, M.: *Iraq from Monarchy to Tyranny: From the Hashemites to the Rise of Saddam*, s. 243.

¹⁵⁹ MARR, P.: *The Modern History of Iraq*, s. 142.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 156–158.

svou stranu Sovětský svaz, se Saddám odhodlal k oficiálnímu znárodnění Iraq Petroleum Company, které proběhlo 1. června 1972.¹⁶² Přestože významnou osobou při této akci byl ministr ropného průmyslu Murtadá al-Hadíthí, který provedl většinu přípravných prací, Saddám si přisvojil veškeré zásluhy a možná z tohoto důvodu byl později Murtadá al-Hadíthí zavražděn při Saddámových čistkách.¹⁶³ Saddám se poté, co se stal prezidentem, vyjadřuje o svém činu takto: „*Před znárodněním mě varovali všichni odborníci a poradci; ani jeden nebyl pro. Přesto však bylo rozhodnutí přijato... kdybych býval poslechl odborníky a poradce a kdybych poslechl ministra ropného průmyslu, toto rozhodnutí by nikdy nepadlo.*“¹⁶⁴ Avšak Saddám byl opatrný a ještě před svým rozhodnutím využil taktiku sdílené politické odpovědnosti a přednesl návrh před RRV, aby schválili jeho žádost o znárodnění, čímž si pojistil, že kdyby jeho plán selhal, nenese odpovědnost pouze on, ale celá strana.¹⁶⁵

5.4 Saddám a řešení kurdské otázky

Kurdové jakožto odlišná etnická skupina žijící v severním Iráku v oblasti Mosulu, Irbílu a Kirkúku se dožadovali již od vzniku nezávislého Iráku své vlastní autonomie. Avšak v Mosulu a Kirkúku se nacházejí jedny z nejbohatších ložisek ropy, čímž by Irák ztratil velký příjem, kdyby došlo k odtržení těchto oblastí a vytvoření vlastního kurdského státu.¹⁶⁶ Když se Saddám vypořádával s opozicí po převratu, jednou ze skupin byli také Kurdové. Zprvu se snažil Kurdy odstranit silou, ale po nezdařilém útoku v roce 1969 byl donucen usilovat o diplomatické řešení. Vyjednával s Mustafou Barzáním, kurdským vůdcem a předsedou Kurdské demokratické strany. Podařilo se mu uzavřít v roce 1970 takzvaný Březnový manifest, ve kterém byla přiznána politická a kulturní práva Kurdů, jak si vždy přáli. Jediný háček v tom byl, že manifest měl nabýt platnost až v roce 1974. Vztahy mezi Saddámem a Barzáním se zhoršily poté, co byly na Barzáního spáchány dva nezdařilé atentáty a všechno nasvědčovalo tomu, že se jednalo o Saddámovu práci, neboť Saddám neměl

¹⁶¹ FATAH H., CASO, F.: *A Brief History of Iraq*, s. 211.

¹⁶² BROWN, M. E.: *The Nationalization of the Iraqi Petroleum Company*, s. 110.

¹⁶³ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 135–137.

¹⁶⁴ MATAR, F.: *Saddam Hussein: The Man, the Cause and the Future*, s. 233.

¹⁶⁵ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 137.

¹⁶⁶ SIMONS, G.: *Iraq: From Sumer to Saddam*, s. 267.

v plánu naplnit své sliby z roku 1970, jen si chtěl získat nějaký čas navíc po nezdařilém vojenském útoku.¹⁶⁷ Dále se situace zhoršovala, když strana Baas neuznala kurdského viceprezidenta¹⁶⁸ a začala s vystěhováním určité části Kurdů šíitského vyznání do Íránu a nahradila je arabským obyvatelstvem. Na druhou stranu Barzání nedodržel svou část odmítnutím uzavřít hranici s Íránem a pokračoval v přijímání zbraní. Spory vyústili v ultimátum, kdy strana Baas 9. března 1974 požadovala po Barzáním přijmout jejich vlastní autonomní plán, což Barzání odmítl. Nepřátelství vyústilo v ozbrojený konflikt. Zprvu se Iráčanům dařilo, avšak když se do sporu zapojil Írán na stranu Kurdů, Saddám si uvědomil, že musí jednat. Navázal rozhovory s íránským šáhem, který požadoval uznání íránského nároku na strategickou vodní cestu Šatt al-Arab. Irák v minulosti jakékoli vyjednávání ohledně uznání této cesty Íránu odmítal, ale nyní musel Saddám slevit a 6. března 1975 uzavřeli v Alžírsku takzvanou Alžírskou smlouvu, kde byla Íránu uznána cesta Šatt al-Arab. Na oplátku měl Írán zastavit vojenskou podporu Kurdů. Poté se podařilo Saddámovi potlačit revoltu a Barzání odletěl do Íránu. Saddám věděl, že pokud by se mu nepodařilo povstání porazit, znamenalo by to jeho konec, proto raději obětoval Šatt al-Arab, aby mohl přežít a udržet se u moci.¹⁶⁹ Saddám i tuhle svoji prohru dokázal otočit ve svůj prospěch a dost o tom vypovídá vyjádření Saddámova oddaného následovníka Táhá Jasína Ramadána: „*Náš podpis dohody přišel za okolností, kdy jsme museli zvažovat, zda ztratíme Irák nebo půlku Šatt al-Arabu. Vybrali jsme si to, co bylo v nejlepším zájmu Iráku.*“¹⁷⁰

5.5 Modernizace země

Po znárodnění IPC irácká vláda, respektive Saddám, konečně disponovala silnými příjmy z těžby ropy a nyní mohla být uskutečněna plánovaná modernizace. Saddám byl v pozici, kdy každý projekt v zemi musel být schválen právě jím. Navazoval obchodní vztahy s ostatními státy, stavěl továrny, školy, televizní vysílače, vyjednával o výstavbě železnice a mnoho dalších projektů.¹⁷¹ Saddám se zajímal

¹⁶⁷ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 192–193.

¹⁶⁸ Jednalo se o generálního tajemníka Kurdské demokratické strany Muhammada Habíba Karima, který byl perského původu. Viz MARR, P.: *The Modern History of Iraq*, s. 153.

¹⁶⁹ MARR, P.: *The Modern History of Iraq*, s. 151–154.

¹⁷⁰ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 90.

¹⁷¹ NISSEN, H. J. – HEINE, P.: *From Mesopotamia to Iraq: A Concise History*, s. 158.

o nejnovější technologie a zasadil se také o zvýšení gramotnosti v zemi v rámci kurzů psaní a čtení pro dospělé občany.¹⁷² Zajímal se také o emancipaci žen v Iráku¹⁷³ Dále strana Baas provedla zemědělskou reformu, kdy velkostatky byly nahrazeny systémem malých soběstačných hospodářství.¹⁷⁴ Investice také putovaly na výrobu zařízení pro těžbu a zpracování ropy a vybudování celostátní sítě ropovodů, díky nimž mohla být ropa převážena do Sýrie a Turecka. Všechny Saddámovi projekty byly propagovány po celém Iráku, což byl také jeho politický záměr, neboť už měl pod dohledem armádu, ale aby se mohl stát prezidentem, potřeboval získat větší podporu obyvatelstva a lidé nyní věřili, že se nachází v době, kdy konečně vláda dělá něco pro své vlastní lidi. Právě při modernizaci byla všudypřítomná osoba Saddáma Husajna a v tento moment se jeho jméno začalo objevovat také v zahraničních médiích.¹⁷⁵

5.6 Mezinárodní působnost

Když Saddám politicky dobyl Irák, rozhodl se expandovat také do zahraničí. Podařilo se mu uzavřít smlouvy ohledně dodávek zbraní nejen ze Sovětského svazu, ale také z některých evropských zemí a Brazílie. Saddám se snažil omezit vztahy s Moskvou a otevřít nová vrátka obchodu se západem, avšak jakoukoli spolupráci s imperialisty se snažil držet v tajnosti, a proto koncem 70. let bylo zakázáno zveřejňování informací ohledně iráckých obchodů pod trestem smrti. Velice dobré vztahy udržoval s Francií již od znárodnění ropného průmyslu, neboť jako jediná země dala Iráku najevo, že nebude nijak zasahovat do jejich rozhodnutí o znárodnění.¹⁷⁶ Během poloviny 70. let se Saddám začal zajímat o chemické a biologické zbraně a stal se hlavním strůjcem iráckého nukleárního programu, který vedl k dohodě s Francouzi o koupi nukleárního reaktoru v roce 1975.¹⁷⁷

Saddámův plán bylo zapojit a dostat se do čela arabské politiky. Jedním z hlavních problémů v oblasti Blízkého východu byl palestinsko-izraelský konflikt,

¹⁷² Za tyto zásluhy byla Saddámovi udělena od organizace UNESCO Kropeskova cena za celosvětovou propagaci boje s negramotností. Viz COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 144.

¹⁷³ DAWISHA, A.: *Iraq: A Political History from Independence to Occupation*, s. 220–221

¹⁷⁴ BLAYDES, L.: *State of Repression: Iraq under Saddam Hussein*, s. 68.

¹⁷⁵ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 140–145.

¹⁷⁶ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 102.

¹⁷⁷ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 162–163.

do kterého se Saddám zapojil posláním 30 000 tisíc vojáků do Sýrie za účelem pomoci vytlačit Izraelce z Golanských výšin, což se jim nepodařilo. Po ztrátách, které irácké vojsko utrpělo, Saddám rozzlobeně stáhnul vojáky zpět a stěžoval si na chování Syřanů vůči jeho armádě.¹⁷⁸ Díky snaze egyptského prezidenta Anvara Sádáta uzavřít mír s Izraelem, se Saddámovi podařilo usmířit vztahy s OOP (Organizace pro osvobození Palestiny) koncem roku 1978, po 8 letech trvajících menších konfliktů. Saddám zprvu podporoval Sádáta a jeho styl vlády, kde se snažil vzdálit se od sovětského tábora, podobně jako se snažil Saddám, avšak po roce 1978 se jeho pozice vůči Egyptu změnila. Saddámovi hrálo podepsání smlouvy do karet, neboť se mu poprvé díky ní podařilo vyniknout a ovlivnit dění arabské politiky při svolání summitu v Bagdádu v roce 1978, ve kterém státy projednávaly společný postup vůči Egyptu. 17. března 1979 byla opět uspořádána schůze v Bagdádu, kde se rozhodlo o vyloučení Egypta z Ligy arabských států. Tímto se Bagdád dostává do centra arabského dění v čele se Saddámem.¹⁷⁹

Tato mírová smlouva mezi Egyptem a Izraelem také změnila postoj Iráku vůči Sýrii, se kterou měl neshody již od rozkolu strany Baas. Oba státy se spřátelily do takové míry, že 26. října 1978 vytvořily Společný vyšší politický výbor s vyhlídkou naprostého sjednocení obou států.¹⁸⁰ Plán nebyl nikdy zrealizován díky třem neúspěšným zasedáním výboru. Saddám se vyjádřil, že krátce po převzetí úřadu prezidenta musel od tohoto spojení odstoupit kvůli syrském spiknutí za účelem jeho svržení.¹⁸¹ Saddám podle některých zdrojů nebyl zastáncem sjednocení s obavou, že hlavním představitel se stane al-Bakr a druhou osobou ve státu Háfiz Asad, prezident Sýrie, což by znamenal úpadek pro Saddáma. Tato obava byla jedním z důvodů blížícího se převzetí moci Saddáma.¹⁸²

Vztahy s Íránem před uzavřením Alžírské dohody byly vypjaté hlavně kvůli vodní cestě Šatt al-Arab, kdy šáh Mohammad Réza Pahlaví vypověděl smlouvu s Irákem z roku 1937 o pravidlech plavby v Šatt al-Arabu. Saddám na to odpověděl

¹⁷⁸ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. Tajný život 167.

¹⁷⁹ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 165–166.

¹⁸⁰ KIENLE, E.: *Ba'th Versus Ba'th: The Conflict Between Syria and Iraq, 1968-1989*, s. 176–178.

¹⁸¹ MATAR, F.: *Saddam Hussein: The Man, the Cause and the Future*, s. 65–70.

¹⁸² EPPLE, M.: *Iraq from Monarchy to Tyranny: From the Hashemites to the Rise of Saddam*, s. 258.

nárokem na íránskou oblast Chúzistán¹⁸³ Alžírská dohoda uzavřela přátelství mezi oběma státy, ale když Saddám viděl, že šáhovo postavení ztrácí na významu v roce 1978, uznal revoluční režim a snažil se navázat přátelské vztahy s novou vládou.¹⁸⁴

5.7 Vytváření kultu osobnosti a převzetí moci

Saddám si dával záležet na propagaci své osobnosti, do které byla zapojena také jeho rodina. Nyní měl Saddám již dva syny a tři dcery¹⁸⁵ Celá rodina byla prezentována v novinách jako vzor irácké rodiny a Saddám vyzdvihoval svou manželku, že vychovává tři dcery a do toho pracuje jako učitelka. Dále jsou dochovaná svědectví, kdy Saddám občas zavítal mezi rodiny v parku, které pořádali piknik, seznamoval se s nimi a některým dokonce daroval láhve alkoholu. Takové chování pomáhalo Saddámovi si vybudovat dobré jméno u obyvatel.

Saddám Husajn se po puči v roce 1968 snažil zprvu působit velmi nenápadně a jeho hlavním cílem bylo dovést převzetí moci Baas až do konce. Působil velmi pokorně a loajálně k al-Bakrovi. Al-Bakr jako jeden ze Svobodných důstojníků, kteří svrhli monarchii, měl velkou oblibu u Iráčanů. Saddám si dával pozor, aby se jakkoli nepřevyšoval nad prezidentem. Takže jeho kancelář byla menší a nesměl mít větší počet ochranky než prezident. Po jeho čistkách začala u Saddáma vznikat posedlost vlastní bezpečnosti. Neustále měl okolo sebe vysoký počet ochranky a před vstupem do jeho kanceláře museli lidé projít kontrolou.¹⁸⁶ Saddámovi se dařilo pomalu odsouvat al-Bakra do pozadí politického dění a v druhé polovině 70. let bylo v Iráku všem jasné, že Saddám, který si nechával říkat „pan náměstek“ řídí politiku a al-Bakr je pouze formální hlavou státu.¹⁸⁷ V Iráku bylo známo, že se al-Bakr potýkal se zdravotními problémy od jeho nástupu k moci, a bylo předvídatelné, že jednoho dne se Saddám stane jeho nástupcem.¹⁸⁸ Saddám mohl převzít moc již v roce 1975, kdy odstranil veškeré oponenty a upevnil si své postavení, avšak podle jeho vyjádření ještě nechtěl,

¹⁸³ Podle Arabů se oblast nazývá Arabistán. V roce 1857 získali Arabové v Chúzistáně nezávislost, ale na počátku 20. století byl opět připojen k Persii. KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 74–75.

¹⁸⁴ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 74–75, 113.

¹⁸⁵ Udaj, (1964-2003), Kusaj (1966-2003), Raghda (1967), Rana (1969) a Hala (1972).

¹⁸⁶ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 139.

¹⁸⁷ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 93.

¹⁸⁸ TRIPP, CH.: *History of Iraq*, s. 209.

aby al-Bakr z funkce odešel.¹⁸⁹ K úplnému dosažení postu prezidenta učinil ještě opatření v roce 1977, kdy jmenoval své vlastní lidi do RRV, čímž si zajistil převahu, která mu zajistí podporu tohoto orgánu. Poslední bod bylo jmenování Adnána Chajrulláha, svého bratrance a švagra, ministrem obrany, čímž zbavil al-Bakra tohoto postu a měl pod kontrolou armádu.¹⁹⁰ Události ohledně dohod Egypta s Izraelem a revoluce v sousedním Íránu přesvědčily Saddáma, že musí převzít moc, neboť al-Bakr byl slabý a Saddám jím poslední roky pohrdal a byl si vědom, že al-Bakr už na politiku nestačí, proto nechtěl ohrožovat zájmy Iráku. Přesvědčil al-Bakra o odstupu, který to oficiálně ohlásil v televizi 17. července 1979, v den výročí revoluce. Saddám se po 11 letech promyšleného plánování stal prezidentem Iráku a získal všechny pozice, které zastával jeho předchůdce al-Bakr,¹⁹¹

¹⁸⁹ MATAR, F.: *Saddam Hussein: The Man, the Cause and the Future*, s. 230–231.

¹⁹⁰ COUGHLIN, C.: *Tajný život Saddáma Husajna*, s. 149–150.

¹⁹¹ KARSH, E. – RAUTSI, I.: *Saddám Husajn: politická biografie*, s. 115–117.

ZÁVĚR

Celá práce je zaměřena na Saddámovu cestu k moci společně s politickým pozadím daného období. Již od dětství vše nasvědčovalo tomu, že Saddáma nečeká slibná budoucnost, neboť se narodil do chudé rodiny, která mu neposkytla žádné vzdělání, avšak jisté události ovlivnily jeho život a otevřely nové možnosti, které Saddám dokázal využít ve svůj prospěch a díky nim se dostal až na vrchol moci.

První událostí, která přispěla k Saddámově postupu byl odchod od matky a otčíma do Tikritu k jeho strýci Chajrulláhovi, který měl na Saddáma vliv již od dětství až do pozdních let. Chajrulláh poskytl chlapci vzdělání a lepší životní podmínky. Saddám k němu vzhlížel, neboť jeho strýc byl váženou osobou a také vojenským důstojníkem. Chajrulláh nejen že ovlivnil politické vnímání Saddáma Husajna, což jej vedlo ke vstupu do strany Baas, ale také jej seznámil s přítelem Ahmadem Hasanem al-Bakrem.

Vztah s al-Bakrem byl stěžejní bod v jeho cestě k moci, neboť právě díky jejich přátelství se Saddám dostal do pozice druhého nejvýznamnějšího muže v Bagdádu. Al-Bakr se stal Saddámovým politickým mentorem a Saddám mu tuto laskavost oplácel do určitého období svou loajalitou. Když se strana Baas v roce 1963 dostala do krize a rozdělila se na tři různé frakce, tak Saddám následoval střední umírněnou frakci al-Bakra. A právě tato frakce se později stala lídrem celé strany, takže se Saddámovi vyplatilo následovat svého mentora a pomohlo mu to získat post tajemníka Regionálního velení strany, do které byl dosazen al-Bakrem a také Mišelem Aflaqem po návratu z exilu. Po druhém převratu strany Baas v roce 1968 se již Saddám s al-Bakrem stali sourodou dvojicí, která řídila stát. Saddámovi se podařilo od al-Bakra pomalu odstříhnout téměř všechny jeho spolupracovníky, čímž si zajistil, aby jeho převzetí moci proběhlo hladce bez protestů al-Bakrových stoupenců.

Další faktor, který přispěl k Saddámovu kariérnímu růstu, byl jeho prvotní velký úkol pro stranu Baas, tedy atentát na prezidenta Qásima. Saddám zde ukázal jeho loajalitu ke straně a také odvahu pustit se do riskantních činů, neboť kdyby neuspěl,

čekala by ho pravděpodobně poprava. Saddám musel po nezdařilém atentátu uniknout do Sýrie. Tady se seznamuje s Mišelem Aflaqem. Tato příležitost seznámit se se syrským zakladatelem strany Baas se mu naskytl jen díky jeho účasti na atentátu, neboť přinesl oběť riskováním, opuštěním vlasti a zraněním. Pravděpodobně kdyby nebyl účastník na atentátu, nedostal by tuto příležitost, neboť dle ostatních baasistů v Sýrii nebyl v tomto období ještě výraznou osobností, která by zaujala. Seznámení s Mišelem Aflaqem mu přineslo řádné členství ve straně Baas a také pozdější již zmiňovaný post tajemníka Regionálního velení strany.

Život v exilu v Egyptě nepřinesl Saddámovi žádný kariérní postup, spíše osobní rozvoj. Dokončil si středoškolské vzdělání a také se často věnoval četbě. Během této etapy se z pouhého rváče stal vyspělým mužem s vlastními názory.

Je nutné podotknout, že vstupem do strany Baas si Saddám zajistil stejný osud jako jeho strana, neboť vývoj a vzestup strany jsou spjaty se Saddámovým kariérním postupem. V letech 1968 až 1979, kdy byla strana Baas u moci a post prezidenta zastával Ahmad Hasan Al-Bakr, si Saddám pomalu připravoval cestu k finálnímu převzetí úřadu prezidenta kombinací odstraňování silných soupeřů a zároveň opatrné vlastní prezentace, ale tak, aby prozatím nezastínil al-Bakra. Veškeré hlavní posty byly rozděleny mezi tikrítický klan (jednalo se o několik málo sunnitských rodin z okolí města Tikrítu). Mezi tento klan patřil také Saddám Husajn. Nyní se již nacházel v pozici, kdy sám mohl ovlivnit svůj kariérní postup. S odstraňováním některých členů strany je spojeno také převzetí kontroly nad armádou, aby se Saddám nemusel obávat, převratu, jak se dělo v minulosti. Vytvořil si vlastní bezpečnostní organizace, které byly loajální pouze jeho osobě. Zaměřil se také na vytváření kultu osobnosti. Proto si dal záležet, aby každý čin, který udělal ve prospěch státu, byl na veřejnosti spojován s jeho jménem. Saddámovou taktikou také bylo vybudovat si dobrou pozici mezi obyčejnými lidmi, takže se snažil účastnit různých kulturních akcí, ukazovat se při budovatelských projektech, a v některých případech se jen tak seznamoval s lidmi, které potkal v parku.

Podařilo se mu ovládnout téměř všechny důležité posty kromě al-Bakrových a defacto řídil celou zemi sám, avšak takticky vyčkával na správný okamžik, kdy odsunout svého mentora Al-Bakra od moci. Bylo velmi důležité najít správný moment, neboť kdyby se Saddám pokusil převzít jeho pozici krátce po roce 1968, pravděpodobně

by neměl velké šance na úspěch. Jedním z faktorů bylo, že i přesto že si vytvářel vlastní bezpečnostní organizace, neměl ještě finální kontrolu nad armádou, kterou získal až při dosazení Adnána Chajrulláha na post ministra obrany v roce 1977. Měl dobré zkušenosti z předchozího vývoje v Iráku, kdy viděl, jak byla svržena monarchie, Qásim a Áríf. Věděl proto, že armádu a bezpečnostní složky musí mít pod těsnou kontrolou. Druhým faktorem byla osobnost Ahmada Hasana al-Bakra, který patřil k důstojníkům, kteří se podíleli na svržení tolik nenáviděné monarchie. Proto se snažil oslabit jeho vliv v zemi a odsunout prezidenta do pozadí, kdy v pozdních 70. letech již téměř všichni Iráčané věděli, že opravdovým lídrem Iráku je Saddám. Když Saddám ukončil svoji cestu k moci a nastoupil na post iráckého premiéra, byl obyvateli Iráku vnímán jako veskrze pozitivní osobnost a skvělý vůdce, neboť se mu podařilo vrátit bohatství z ropy díky znárodnění Iraq Petroleum Company. Stál taktéž za modernizací země, za množstvím infrastrukturních projektů a za zlepšením zdravotních a vzdělávacích služeb. Díky všem těmto projektům se z Iráku stala progresivně se rozvíjející a silná země, která se dostala do popředí regionu a ze Saddáma Husajna se stal jasný lídr arabského světa.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ABURISH, Said K.: *Saddam Hussein: The Politics of Revenge*. London: Bloomsbury Publishing, 2001. ISBN 9780747549031.

ALDRICH, Winthrop W.: The Suez Crisis: A Footnote to History. *Foreign Affairs*, 45(3), 1967. s. 541–552.

ANDERSON, Dale: *Saddam Hussein*. Minneapolis, Minnesota: Lerner Publication Company, 2004. ISBN 9780822550051.

ASHTON, Nigel John: The Hijacking of a Pact: The Formation of the Baghdad Pact and Anglo-American Tensions in the Middle East, 1955-1958. *Review of International Studies*, 19(2), 1993. s. 123–137.

BALAGHI, Shiva: *Saddam Hussein: A Biography*. Westport, Connecticut: Greenwood Press, 2006. ISBN 9780313330773.

BARAM, Amatzia: The Ruling Political Elite in Ba'thi Iraq, 1968– 1986: The Changing Features of a Collective Profile. *International Journal of Middle East Studies*, 21(4), 1989. s. 447–493.

BLACK, Edwin: *Banking on Baghdad: Inside Iraq's 7000-year History of War, Profit & Conflict*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2004. ISBN 9780471671862.

BLAYDES, Lisa: *State of Repression: Iraq under Saddam Hussein*. Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 2018. ISBN 9780691180274.

BROWN, Michael E.: The Nationalization of the Iraqi Petroleum Company. *International Journal of Middle East Studies*, 10(1), 1979. s. 107–124.

BULLOCH, John – MORRIS Harvey: *Saddam's war: the origins of the Kuwait conflict and the international response*. Boston: Faber and Faber, 1991. ISBN 9780571163878.

COCKBURN Andrew – COCKBURN Patrick: *Out of the ashes: the Resurrection of Saddam Hussein*. New York, Harper Perennial 2000. ISBN 9780060929831.

COUGHLIN, Con: *Tajný život Saddáma Husajna*. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-101-6.

- DAWISHA, Adeed: *Iraq: A Political History from Independence to Occupation*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2009. ISBN 9780691139579.
- DEVLIN, John F.: The Baath Party: Rise and Metamorphosis. *The American Historical Review*, 96(5), 1991. s. 1396–1407.
- EPPEL, Michael: *Iraq from Monarchy to Tyranny: From the Hashemites to the Rise of Saddam*. Gainesville, Florida: University Press of Florida, 2004. ISBN 9780813027364.
- FATAH Hala – CASO, Frank: *A Brief History of Iraq*, New York: Infobase Publishing, 2009. ISBN 9780816057672.
- FAROUK-SLUGLETT, Marion – SLUGLETT Peter: *Irák od roku 1958: od revoluce k diktatuře*. Praha: Volvox Globator, 2003. ISBN 8072075004.
- HASHIM, Ahmed: Saddam Husayn and Civil-Military Relations in Iraq: The Quest for Legitimacy and Power. *Middle East Journal*, 57(1), 2003. s. 9–41.
- HUNT, Courtney: *The History of Iraq*. Westport, Connecticut: Greenwood Press, 2005. ISBN 9780313334146.
- ISKANDAR, Amir: *Saddám Husajn: Munadilan wa mufakkiran wa insánan*. Paris: Hachette, 1980. ISBN 9782010077845.
- KARSH, Efraim – RAUTSI Inari: *Saddám Husajn: politická biografie*. Praha: Melantrich, 1996. ISBN 8070232153.
- KAMYAR, Abdi.: From Pan-Arabism to Saddam Hussein's Cult of Personality: Ancient Mesopotamia and Iraqi National Ideology. *Journal of Social Archaeology*. 2008, 8(1). s. 3–36.
- KERR, Malcolm H.: *The Arab Cold War*. Oxford: Oxford University Press, 1971. ISBN 9780195014754.
- KIENLE, Eberhard: *Ba'th Versus Ba'th: The Conflict Between Syria and Iraq, 1968-1989*. Londýn: I. B. Tauris, 1990. ISBN 9781850431923.
- MARR, Phebe: *The Modern History of Iraq*, Colorado: Westview Press, 2012. ISBN 9780813344430.

MATAR, Fuád: *Saddam Hussein: The Man, the Cause and the Future*. London: Third World Center, 1981. ISBN 9780861990085.

MYERSON, Daniel: *Krev & sláva: nejkřutější diktátoři v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2007. ISBN 978807362432-3.

NISSEN, Hans, J. – HEINE, Peter: *From Mesopotamia to Iraq: A Concise History*. London: University of Chicago Press, 2009. ISBN 9780226586649.

PALONCY, Evžen: *Irák*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964.

PONÍŽILOVÁ, Martina: *Irák*. Praha: Libri, 2011. ISBN 9788072774913.

PONÍŽILOVÁ, Martina: Strana Baas v Iráku. *Encyklopedie migrace* [online]. 1.12.2018, [cit. 5.5.2020]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/stana-baas-v-iraku/>.

PŘEBINDA, Petr: *Cesta k soudobému Iráku: Núrí as-Sa'íd a dějiny irácké monarchie (1920-1958)*. Ostrava: Montanex, 2005. ISBN 8072251899.

RENFREW, Nita M.: *Saddam Hussein*. New York: Chelsea House Publishing, 1992. ISBN 978-0791017760.

Saddám Husajn: Džadal fi-l-hajját wa ba'ad al-mamát. *Al Jazeera* [online]. 28.4.2019, [cit. 15.5.2020]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2019/4/28/صدام-حسين-جدل-في-الحياة-وبعد-الممات>.

SASSOON, Joseph: *Saddam Hussein's Ba'th Party: Inside an Authoritarian Regime*. New York: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978521149150.

SHIELDS, Charles J. – KOESTLER-GRACK, Rachel A.: *Saddam Hussein*. 2nd ed. Philadelphia: Chelsea House Publishers, 2005. ISBN 0791085724.

SIMONS, Geoff: *Iraq: From Sumer to Saddam*, London: Macmillan Press LTD, 1994. ISBN 9781349231479.

TRIPP, Charles: *A History of Iraq*, Cambridge: Cambridge University Press, 2007. ISBN 9780521702478.

WINGATE, Brian: *Saddam Hussein*. New York: The Rosen Publishing Group, Inc., 2004. ISBN 9780823944682.

RESUMÉ

Main subject of this thesis is the rise of Saddam Hussein. Firstly, it describes his origin, childhood, and his early political career at Baath party. Besides, it focuses on the political background which interacts with his progression. This is period from Hashemites era to the year 1979 when Saddam Hussein became a president. Beyond the history of Iraq there is also a reference to the Baath party, its establishment and ideology. The increase of the Baath party is merged with the rise of Saddam Hussein. The last chapter focuses on the period of Ahmad Hasan al-Bakr's presidency and how Saddam slowly obtain his power and became a president of Iraq.

This thesis also points out main events in Saddam's life, which were important to his rise.

SEZNAM OBRÁZKOVÝCH PŘÍLOH

1. Saddám Husajn ve věku 16 let. Fotografie pochází z roku 1953. Dostupné z: http://archive.boston.com/news/specials/husseini/gallery/Saddam_Hussein_life_in_photos?pg=8 [staženo 16.05.2020].
2. Stručný rodokmen rodiny Saddám Husajna. Dostupné z: <https://www.pbs.org/frontlineworld/stories/iraq/family.html> [staženo 16.05.2020].
3. Abd as-Salám Árif a Abd al-Karím Qásim po revoluci v roce 1958. Dostupné z: <https://rawabetcenter.com/archives/108623> [staženo 16.05.2020].
4. Prostřílené auto po atentátu na Abd al-Karíma Qásima. Dostupné z: <https://www.algardenia.com/terathwatareck/7017-2013-10-28-20-55-05.html> [staženo 16.05.2020].
5. Saddám Husajn v exilu v Egyptě. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2006/12/200852517282729946.html> [staženo 16.05.2020].
6. Saddám Husajn se spoluvězni v iráckém vězení v roce 1965. Dostupné z: https://www.bbc.com/arabic/specials/1146_saddam_history/page2.shtml [staženo 16.05.2020].
7. Saddám a jeho manželka Sadžída Tulfa. Dostupné z: <http://www.grenc.com/sfOiles/sadam/photos1.cfm> [staženo 16.05.2020].
8. Saddám s rodinou. Dostupné z: https://www.bbc.com/arabic/specials/1146_saddam_history/page3.shtml [staženo 16.05.2020].
9. Saddám Husajn s rodinou obklopený ochrankou. Dostupné z: https://www.bbc.com/arabic/specials/1146_saddam_history/page7.shtml [staženo 16.05.2020].

10. Ahmad Hasan Al-Bakr se Saddámem. Dostupné z:

<https://alqabas.com/article/5758320-1974--إعفاء-وحسين-وصدام-البكر-انتخاب-العراق-بعث>

عبدالباقي [staženo 16.05.2020].

OBRÁZKOVÉ PŘÍLOHY

1. Saddám Husajn ve věku 16 let. Fotografie pochází z roku 1953.

2. Stručný rodokmen rodiny Saddám Husajna.

3. Abd as-Salám Árif (vlevo) a Abd al-Karím Qásim (vpravo) po revoluci v roce 1958.

4. Prostřílené auto po atentátu na Abd al-Karíma Qásima.

5. Saddám Husajn v exilu v Egyptě.

6. Saddám Husajn (vlevo) se spoluvězni v iráckém vězení v roce 1965.

7. Saddáma a jeho manželka Sadžída Tulfa.

8. Saddám s rodinou.

9. Saddám Husajn s rodinou obklopený ochrankou.

10. Ahmad Hasan Al-Bakr (vlevo) se Saddámem (vpravo).

